

Pest, september 3-kán 1854.

A 'Vasárnapi Ujság' hetenként egyszer egy nagy negyedréti iven jelenik meg. —
 Előfizetési díj helyben: július—decemberi folyamra azaz: hat hónapra 1 pfl.
 Házhoz küldve 1 ft. 30 kr. p. p.

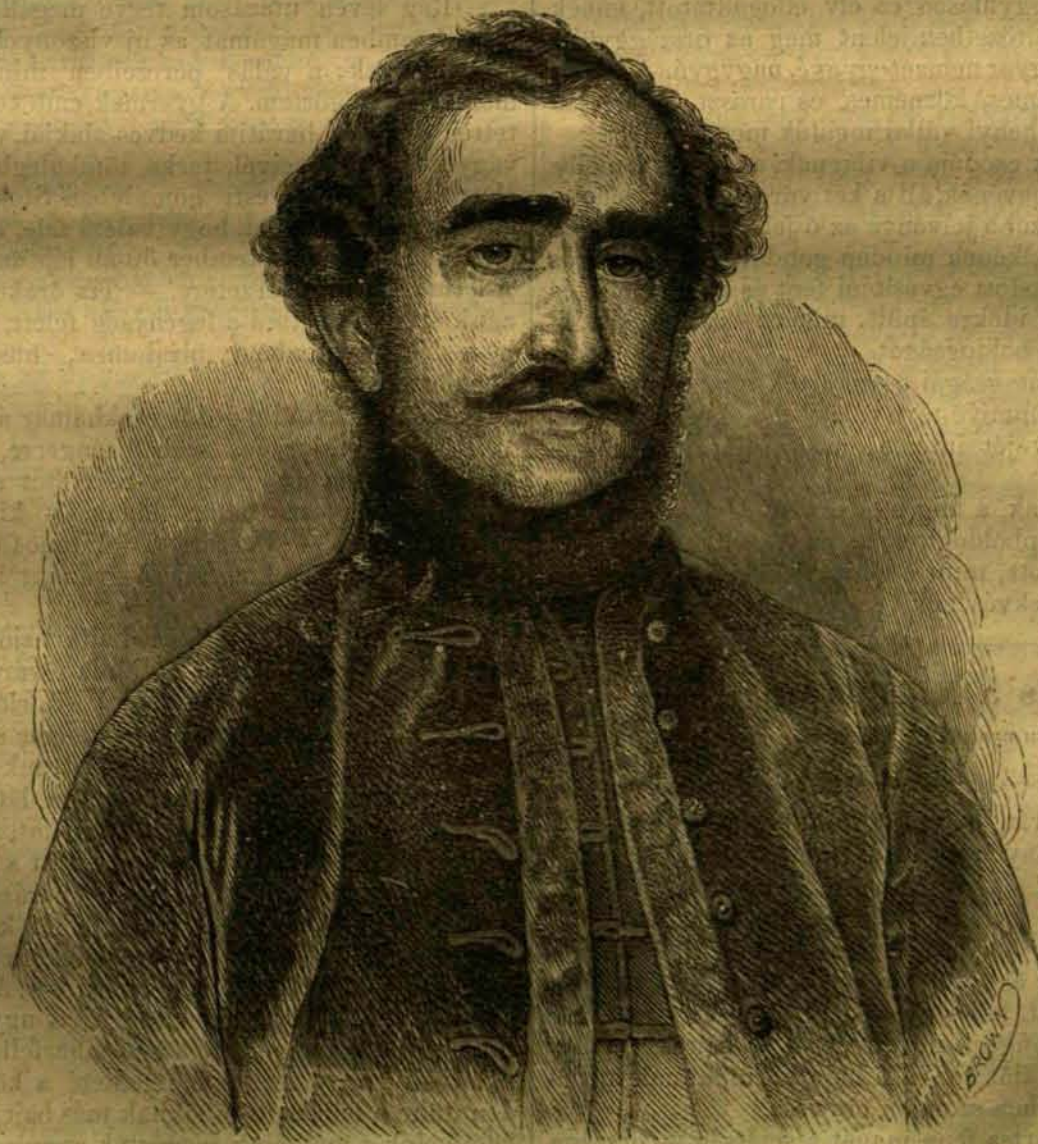
Postán elküldve minden egyéb költség nélkül: július—decemberi folyamra
 azaz: hat hónapra 1 ft. 30 kr. pp. — Az előfizetési díj az alulírt kiadókhöz bér-
 mentve utasítandó. — Landerer és Heckenast, kiadók (Egyetem-utca 4. sz. a.).

Gróf Széchenyi István.

Azon nagy magyar férfi képét látjátok magatok előtt, kiről méltán elmondhatja a történetírás, hogy hazájával leg-
 több jót tett. Neve Széchenyi István. Egész családját jellemzi e

éhséget. 1822-ig bejárta Angol, Francia, Német, Spanyol, Olasz, Török és Görögországot s Kis-Ázsiát, s ezen korból,
 mint délczeg, daliás, testgyakorlatokban, férfias küzdelmekben

czim „a haza boldo-
 gitója.“ Atyja Szé-
 chenyi Ferencz ala-
 pitá a nemzeti mu-
 zeumot, anyjának
 testvére gróf Feste-
 ties György, a Geor-
 gikont. E hon áldott
 családból született
 István 1791-ik sept.
 21-én. Ifjúkora za-
 jos küzdelmek közt
 telt le; egész huszon
 négy éves koráig
 katona volt, vitéz
 katona, ott is becsü-
 letet hozott a ma-
 gyar névre, tanusít-
 ják ezt érdemrendei,
 miket több külud-
 vartól kapott; a lip-
 csei ütközetben fon-
 tos megbizatással
 küldetvén Blücher-
 hez, az ellenség va-
 lamennyi őrszemein
 keresztül, a portyá-
 zók csatárlánczai kö-
 zött lovagolt át az
 ősz vezérhez s ugyan
 azon az uton tért is-
 mét vissza saját had-
 seregéhez. A har-
 czok elesendesülte
 után a külföldet
 utazta be; ifju ba-
 rártja b. Wesselényi
 M. társaságában ke-
 resztül utazott egész

kitünő ifjút ismer-
 jük őt. 1825-ben lát-
 juk lélegzősör a hon
 színe előtt megjelen-
 ni. Az akkori ország-
 gyűlések terén egész
 váratlanul tünt fel
 egy fiatal huszárka-
 pitány, ki törede-
 zett, hibás magyar-
 sággal indítványt
 tett egy magyar tu-
 dós társaság felál-
 litása iránt s e célra
 egy egész esztendei
 jövedelmét 60 ezer
 pengő forintot aján-
 la fel. „Hát te miből
 élsz addig?“ kérdék
 tőle. „Majd eltarta-
 nak az ismerőseim.“
 felele ő s nemes pél-
 dájára megalakult a
 magyar akademia,
 közel 400 ezer pen-
 gönyi tőkével. Ez
 volt Széchenyi fel-
 tűnése a nemzet
 előtt. Még akkorig
 birta a magyar nyel-
 vet, de a magyar
 szív kipótolta azt,
 s már néhány év
 mulva, mint egyi-
 két legmagasabb
 íróinknak láttuk őt,
 ki azon művekben,
 miket a közönség
 elé bocsátott, új éle-

Európán *gyalog*, miközben a két nemes gazdag ifju, azon vetél-
 kedett egymással, mellyik közülök edzettebb a nélkülözések-
 ben. Wesselényi győzte jobban a fáradságot, de Széchenyi az

tet lehelt nemzetébe, felrázta azt az alvó tespedésből; mun-
 kásságra, szellemi kifejlődésre, jobblét utáni törekvésre buz-
 ditá azt s a mire buzdítá, abban maga is ment példával elő.

Egyetlen célja volt minden vállalatánál: nemzetének mind szellemi, mind anyagi téren fölemelkedése. Ezért alapítá a tudós társaságot, s e ténynek köszönhetjük, hogy most szilárd irodalmi életünk van, hogy minden szépnek és nagynek tehetségében gazdag fajunk, a művelődés századát élte keresztül három évtized alatt. Ő indítványozá 1831-ben a magyar színházat, mely mindekkorig oly kegyelt tárgya maradt a közérzületnek. Mi volt a téjjel mézzel folyó Magyarországon a közelszegényülés egyik oka? A rossz közlekedési eszközök. Széchenyi hozta létre a Dunagőzhajózást s azóta minden magyarországi birtok, legalább értékének felével feljebb hágott. A gőzhajózás azonban nem terjedhetett ki Pest kikötőjétől egész a tengerig, mert az aldunai parton volt egy meredek szirtes hely, melyet Vaskapunak neveztek eleitől fogva s ez tiltá a nagyobb hajók keresztülmentését. — Széchenyi vaskeze széthányta e sziklákat onnan, utat nyitott a kereskedelem számára s azóta Stambulig járhatnak gőzhajóink. Mi volt az oka, hogy a magyar faj oly kicsiny szerepet játszhatott újabb időkben a társadalmi téren? Mert nagyjaink elhanyagolták az országot. Széchenyi rajta volt, hogy megkedveltesse velük hazájukat. Egy közép-pontnak kellett lenni az országban, hol a magas hazafiak jól érezhessék magukat. Ez lett Pest. Széchenyi gondoskodott Pest szépségéről, nagyságáról. Indítványára alakult a nemzeti casino, az előkelők kedvenc gyűlhelye; ő létesíté az évenkénti löversenyt, a nemesi multságok e leghasznosabbikát, a fővárosnak egy legdisztelenebb részét pompás ligetté varázsolta át a közönség hasznára. Sok mindenre lett volna még szüksége az országnak; hogy ez mind kiteljék, ő indítványozta a két garasos önkényes nemzeti adót; s hogy az eddigi terhek ne csupán a köznép vállait nyomják, hanem minden osztály vegyen részt azokban, ő küzdött legerősebben a közteherviselés mellett, s midőn az 1844-ki országgyűlésen ez elv elfogadtatott, ennek diadalára vörös bársony öltözetben jelent meg az országgyűlésen, mert ez által lett a magyar nemzet egygyé, nagygyá. Az ideig háromfelé volt törve, főnemes, köznemes, és paraszt. A legelső válaszfalat közöttünk Széchenyi vállai ingaták meg.

És végre e nyolczadik csodája a világnak, a lánchíd, mely örök emlékeül Széchenyi nevének, áll a két város között; lehet-e ennél beszélőbb, magyarázóbb jelvénye az ő jellemének? Magas és szilárd, miként az ő lelkének minden gondolatja, két város egyesítője, mikép ő iparkodott egyesíteni fent és alant, jobb és baloldalon levőket, örök időkre épült, miként örök időkre kívánta ő megalapítani faja boldogságát.

Az újabb idők viszontagságai összetörték e nagy férfi lelkét, most lelki-beteg, semmivé téve vált el cselékvései teréről, s ki egykor országok jövőjét intézte, most saját magát sem ismeri többé.

De emlékei élni fognak, a mig magyar él. Hajdan a csillagok közé emelték a népboldogítókat, mi tegyük őt be szívünkbe, hadd világítson ott, mint a nemzeti kifejlődés szellemi és anyagi nagysághoz törekvésének vezércsillaga. * *

Utazás a föld körül.

Anderson nyomán Dr. Hegedüs.

I.

Századok hosszú során keresztül, földünket egy nagy, a világtengertől övedzett tányérnak lenni vitatták, melybe messzebbre hajózni veszélyes, sőt bűnös merénylet volna.

Egyes néposztályok érdeke, s az emberi kebelben létező csodavágy az ismeretlen s kietlen viz-sivatagot, vészes rémekkel népesíté. — Majd egy fekete kézzel regéltek, mely a világ végéhez közel utazót, hajóstól a tenger mélyeséges fenekére lehúzza, — majd óriás tengeri növényekről meséltek, melynek ágai szétroththatlan hálót fonva a hajó körül, annak menétét gátolják, legénysége éhen szomjan ott vész.

De bármily soká tartsa fenn magát a setétség, — országa mulandó, s előbb utóbb tért kell engednie az igazság fényes nappalának, mely előtt semmivé lesz mind az, minek anyja a setétség s apja tudatlanság volt.

A 15-ik század közepén a kalandvágy, tengeri utazásokban kereste kielégítését s Genua leghiresb fia Kolon, vagy a hogy deákosan nevezik Columbus Kristóf, Amerikát felfedezé s diadalmos visszatérte által, a babona mindezen szüleményeit semmivé tette. — Csakhamar találkozott nem egy vitéz hősieks keblü férfin, ki dicső nyomdokait követni sietett.

Portugali születésü Magellan Fernando volt az első, kibem ama nagyszerü gondolat, a földet körülhajózni, — felébredett, s V-ik Károly spanyol királytól segítve, ő volt az első, ki őt hajó s 236 tengerészszel 1519-ik évi september 20-án Sevillából e nagyszerü utra indult.

Dél-Amerika csuesán talált s nevéül maiglan Magellan szorosának nevezett tengerszorulaton keresztül hajózva, a Csendes tengerbe ért; — itt azonban ő Matan szigetén vadak nyilaitól lelte halálát, mig Cano alkaptánya szerencsésen visszahozá Spanyolhonba a hajót s 1522-ik évi september 7-én San Lucas révénél kötött ki.

Utána sokan hajózták körül a földet, kik között említést érdemel a francia Drake, az angol Kook s az orosz Krusenstern. Az illy utazás a tudomány bár mely szakmájára nézve felette érdekes lévén, — a tengeri hatalmak nem egyszer szereltek fel hajókat, egyedül tudományos célból.

Legújabbán a svéd kormány szervezé fel e végett Eugenia nevü fregattját. — Anderson svéd tudós, ki e merényletben részt vett, az utat ismert kedélyességével leírta, — s mellözve az azon tett, szorosán tudományos tanulmányait, egyelőre közérdekeségü tapasztalatait bocsátá közzé.

Halljuk az utas saját szavait.

Elindulás — vihar — Farsund réve — tengeri élet — Portsmouth Victoria — Whigt szigete. — Atlanti tenger.

Rég lévén utazásom terve megállapítva, elég idöm volt képzeletemben magamat az új viszonyokhoz szoktatni, melyek reám vártak; a válás perceiben mindazáltal érzem, mennyi maradt el mögöttem. A gyermek emlékei, az ifju álmai, a férfiutettei, a haza s barátim kedves alakjai, vegyülve a reménylett s vágyott jövő képeivel, tarka tömkelegben vonultak el lelkem előtt, s midőn az esti homályban Stokholm utolsó tornya is eltűnt, mélyen érzem, hogy valóm fele, hazámban maradt.

1851-ik évi september 30-án léptünk az utazásunkra szánt Eugenia fregatt fedezetére. — Tíz órakor az admiral jött hozzánk szemlét tartani a legénység felett, melyet rövid de velős beszédében istenbeni bizalomra, hűség s engedelmességre buzdított.

Egy készen álló gőzös csakhamar a Keleti tenger közepére vontatott; — kiérve a szabad tengerre, lassan kezdé csepegni az eső, mintha az ég maga részvétét akarta volna tanusítani Svédhon négyszáz bátor fiának, — kik messze s bizonytalan utra keltenek. — Daczára a folytonos esőzésnek, sűrű népség hullámzott a partokon, bucsú gyanánt lobogtatva kendőit a távozók felé.

Kedvező szellő sebesen hajtá hajónkat a Sund felé s ezen keresztül Kopenhagába. — Dánia fővárosában nem volt maradásunk, fris szél dagasztá hajónk vitorláit s a Kategat szoroson keresztül, csakhamar az Éjszaki tenger síkjára szálltunk.

Idáig minden baj nélkül jutottunk; itt azonban hatalmas zivatar ért, az első, mit életemben láttam. Soha nem fogom feledni az égig tornyosult hullámokat, s a szél sipolását a hajó kötelekeiben, — az iszonyu ingásokat s a deszkázat szakadatlan nyögését és ropogását. — Mély barázdákban hömpölygött a tenger körülöttünk, mig az ég felhői korom-feketén függöttek felettünk, ép oly setéten tükrözödvén a hullámokon, miket perczenként hófehér tajték borított. — A hajó orra majd a sós habokat szántá, majd égnek szegezve, ugy tetszett, mintha ádáz rohamában, a mélyen lecsüggő viharfelhőket akarná hasítani. — A látvány nagyszerüségé feledteté a környező veszélyt, s minden dühe a fellázadt haboknak más bajt nem okozott, csak hogy könyveink s málháink megáztak annyira, hogy egész utunkon keresztül a támadó penésztől kelle mindenkép szabadítani.

Kedvező szelek híjában, Norvéghon partjain kelle végig vitorlázunk. — A merre tekintetünk szállongott, csak vad

óriás sziklákra talált, a legesodásabbalakokban; meredek bércfalak, éles hegycsucok emelkedtek a magasba. — Itt egy kis sziget, mellynek közepéből egy nagy cukorsüveg alakú hegy emelkedett, ott gránit szikla sorok. — Itt-ott egy kis nyírberék s alján egy elhagyott kunyhó, mellynek kéményéből nyalka füstoszlop szállt fel, a téliesen tiszta levegőbe.

October 8-án értünk *Farsund* kikötőjébe. Hajdan terjedettebb kereskedéssel bírt, de a heringfogás nem lévén már olly jövedelmező mint egykor, jóléte felette csökkent.

Mig hajónk biztos révben fáradalmaitól kipihen, szíves olvasóim a hajón, egy kis látogatást tenni nem fognak sajnálni.

Egy hadi hajó magában kis világ; minden szegletnek megvan saját rendeltetése, minden személynek teendője s minden tér a legalkalmasabban van felhasználva. — Hét órákor minden felkel, minden zug sepertetik s a legszorgalmasabban suroltatik. — Nyolcz órákor van a reggeli, s ezután mindenki dolga után lát s kinek dolga nincs, olvasgat vagy írka a hajó fedezetén, mig végre az ebéd ideje elérkezik, melly beszélgetés s tréfák között költetik el. — Ebéd után a mulató-szobába gyül össze a társaság s kártyázás, beszélgetés s szivarozás közbe tölti az időt vacsoráig. — Vacsora után mindenki nyugodni megy; az őrön lévő tiszt gondosan megnézi, elvannak-e oltva a gyertyák, s ha ezt rendben találta, mély csend terül el a hajón, mellyet csak az egymást felváltó örök kiáltása s az őrön lévő tiszt vezénysípólása zavar.

E mindennapiasságot csak az isteniszolgálat tartása szakítja félbe. — Valóban nincs egyhamar magasztosabb látvány, mintha négyszáz hívő, a határtalan tenger közepén, néhány deszkadarabból összeszegezett töredékeny hajójának fedezetére gyül s ihletes kebeléből buzgó dala száll fel az eget urához. E kis gyülekezet ajkairól jövő tiszta imát, csak a hullám locsogása s szél dudolása zavarja, — nincs halandó, ki a tengerésznél jobban érezné, mennyire van Istenének kezében.

Éjkeleti széltől pártolva, nyolcz napi utazás után, a Canal la Manche-ba értünk, egyfelül Calais városának tornyai ragyogtak, más felül a büszke Anglia kréta sziklái nyomultak a tengerbe, s mellettük elhajozva, Porstmouth révéhez értünk. Előttünk a város terült el gyönyörű kikötőjével, mögöttünk Whigt sziget tünt fel a habokból.

Portsmouth tulajdonkép három városból áll, Portsea, Gosport és Portsmouth; két alaptól gránitból épült várna védi a kikötő bemenetét.

Az idegenre nézve, az itt horgonyozó hadi hajóosztály legérdekesebb; — néhány angol hajótestet felhívására a hajógyárt mentünk megtekinteni. Őt, háromfedezetű sorhajó, mindegyik 120 ágyura volt készülöben; számos, a különféle hajókészletek előállítására szükségelt gyárokat, számtalan gőzgépeket, óriási horgonyok egész seregét, hatalmas árboczokat s számos más dolgokat látánk, mihez ha hozzá veszszük, a kész sorhajók, fregattok s hadi gőzösök egész seregét: a látvány igen alkalmas volt az utazónak megmutatni, mi legyen a britt hazája s milly szerepre legyen ez a világ forgásában hivatva.

A kikötő előterén horgonyzott „*Victoria*“ sorhajó. — A kegyelet mély érzetével léptem e hadastyán fedezetére, e névhez egy más nagy név emléke lévén csatolva. E hajón esett el *Nelson*, Angolhon egyik legnagyobb tengerész hőse; a hajó hátulsó részén egy kis táblán olvasható „itt esett el *Nelson*“ s a második hajótérben egy rostélylyal kerített helyen egy másik tábla „*itt halt meg Nelson*.“ Ha visszagondol a látogató azon időkre, midőn *Nelson*, férfikorának delében e helyen vérzett el, honáért küzdve, s látja az angoloknak istenítő tiszteletét, lehetlen, hogy szívünk e csataroncsolt hajón, sajátóságos érzelmektől ne nyugtalanittassék.

A csata- és harcziesszközök vész és halált gyártó helyéről eltávozva, ennek merő ellentétének, Whigt szigetkének látogatására siettünk.

Hossza e szigetnek egy és egynegyed mértföld, alakja hosszszas négyszög, s bár kiterjedése csekély, mégis öt népes város, számos falu s számtalan nyári lak fér el rajta.

Keleti oldala dombos, felváltva itt-ott méztelen sziklák s erdős völgyekkel; déli részén a londoni úrivilág kéjlakjai van-

nak. — Itt látni azon szép falusi lakokat, mellyek leirhatlan kiességben terülnek el szemünk előtt; babér, akác s örökzöld bokrok, s zöld pázsit dombok közül, egy-egy normann izlésű házacská tűnik ki veres téglá s fehér mészkőből tarkán építve; csucsives ablakai, ragyogva kacsintanak a falakat borító, felfutó növények örökzöld köpenye alól ki, mig előttük rózsá s fuchsiabokrok tarka színvegyületben virulnak.

Nincs hely e földön, melly egy illy angol lakot bájoló kedvességben felfülmulná, hol mindazt élvezhetni, mit szelid éghajlat, nyájas környék és földiszerencse nyujthat a vándor halandónak.

November 4-én elhagyók a portsmouthi révet s már 12-én Madeira, a Canari sziget egyikének révében horgonyoztunk. Meleg nappalok, lágy szelek, mellyek vitorláinkat kedves domboruságra dagaszták, ragyogó, langy nyári éjszakák novemberben, világítva a teli hold szelid fényétől, szóval minden egyesült, hogy utunkat az atlanti tengeren keresztül, széppé s kellemessé tegye.

(folytatattik.)

A vakokról.

DIENES LAJOSTÓL.

(Folytatás.)

A harmadik vak gyermek atyja, kit *Bélának* nevezhetünk, vagyonos és tudományosan művelt, s igen józan gondolkozásu példás családatya volt. Ollyan, a kiről a magyar ember azt szokta mondani, hogy derék okos ember.

Gondos apától, a ki okos ember is, van is bőven mit *apritania* a lébé, nem lehet egyebet várnunk, ha a Mindenható világtalan gyermekkel látogatta meg, mint hogy mindent elkövet, ezen szerencsétlen sorsának enyhítésére, nem kimélve sem költséget sem fáradságot.

Béla apja nem azon uri emberek sorába tartozott, kik mindent fogadott emberekkel tetetnek gyermekeik nevelése körül, s azt hiszik, hogy Isten beelégzik szülői sáfarkodásukkal, ha felszámlálják előtte, mennyit költöttek évenként gyermekeik nevelésére.

Ő nemcsak költött, de fáradozott is gyermekei nevelése körül; mert erős hite volt, hogy valamint az anyáknak legszentebb kötelességök gyermekeik ápolása, az atya mulhatatlanul tartozik azok nevelése fölött örködni. És ezen kötelességet tiszteres buzgalommal teljesíté világtalan kis Bélája körül.

Alig mult két éves a szegény fiucska, midőn szeme világát elveszté, s a szerencsétlen apa, Pest leghiresebb orvosaitól, kik sikertelenül fáradoztak, a vakokintézetéhez fordult. A véletlen ugy akarta, hogy épen a hó utolsó napján kereste fel ezen jótékony hajlékot, s e napon minden hónapban próbatétök van a növendékeknek, a mellyen mindenkit szívesen fogad az intézet. Béla apja kezdettől végig mindent éber figyelemmel követett, sokat látott és hallott egy pár óra folytán, a mit nem minden embernek hitt volna első szavára, de a mi egyszersmind jótékony balszam volt sebzett atyai szívére.

Látta mint irnak rajzónnal és tentával némelylek, mint olvassa el ujjaiával egyik, a mit a másik épen most nyomtatott tőhegyből összeillesztett betűkkel, s ha helyesirási hibát követett el (a mi többnyire betűcsere által történik), azt azonnal észrevette. Látta mint raknak össze fabetűkből ahoz alkalmas völgyezett rámba a kisebbek, egyes szavakat vagy egész mondatokat, s milly figyelmesen nézi át ujjaiával egy nagyobbik, ha valljon nem csinált-e valahol hibát. Bámulva győződött meg arról is, hogy *törtésszámokkal* olly gyorsan bánnak el *fejből* a növendékek idősbjei, miszerint ő papiron nem volt képes olly gyorsan elkészíteni ugyanazon számvetést, és meggyőződött róla, hogy az hibátlan.

Látta és hallotta azt is, milly előmenetellel haladnak különbözőféle zenében. Látott több rendbeli kézimunkákat, cukorszelenzékéket, sőtartókat, kalamárisokat, vak asztalos- és esztergályostól, harisnyákat, fejkötőskéket, karmantyúkat (haraszából és selyemből), stb. mellyeket vak leánykák kötöttek, cipőt is

látott, melyet világtalan varga varrott. Azt is látta, hogyan dolgoznak a vak kézművesek, mert a műhelyben kiki elfoglalja helyét kis időre próbatétkor, hogy a közönség tulajdon szemével meggyőződhesse mindazokról, a miket az intézetben tanulni lehet; látta az ügyes és könnyű testgyakorlatokat, szóval sok szépet és meglepőt látott egy pár óra alatt, miről a szokatlan ember nem tudja hamarjában, csodálkozzék-e fölötté, avagy dicsérje a Mindenhatót, hogy képmását okos észszel felruházta, mely a setétség országában is uralkodó székre képes emelkedni, — áldja a pártfogókat, kik alapíták és fentartják e jótékony intézetet, s meghajoljon a tanítók türelme és szorgalma előtt, kik a vakokban ennyi ügyességet birnak kifejteni.

De mindenek fölött legnagyobb figyelemmel követte Béla atyja egy mintegy 50 éves, közép termetű, kissé himlőhelyes világtalan férfit, ki a tanítók sorában ült, s midőn a zenére és számvetésre került a sor, kiváltképen ő kezelte a próbatét menétét, mert ő volt rendes tanítója mind a zenének, mind a számvetésnek. Neve e derék világtalan férfinak *Füredy László*. Itt csak annyit érintek néhány szóval életrajzából, hogy 10 éves korában teljesen megvakult, s a pozsonyi evangel. lyceumban világtalan állapotban végezte tanulmányait, igen dicséretes szorgalommal és sikerrel. Később a pesti vakokintézetében, annak csaknem keletkezésétől fogva mint rendes tanító működött, s több éven át a magyar nyelv- és történettant is ő adta elő. Meghalt 1851-ben.

E derék tudományosan mivelte férfiával megismerkedvén Béla atyja, mindinkább meggyőződött a felől, hogy a vak, magas műveltségre képes, ha van jó természetes esze — a mi ritkán hiányzik nálok — van a ki fáradhatlan szorgalommal és türellemmel gyakorolja csecsemő korától kezdve mind testi mind lelki tehetségeit, és van az illetőknek elegendő vagyonuk, mellyből a nevelési költségeket is viselhetik, s a kiművelt világtalannak is egyéniségéhez illő és méltó jövőt biztosíthatnak.

Béla gondos atyja szorgalmasan látogatta a vakok intézetét, hol az igazgatóval és tanítókkal bizalmasabb ismeretségbe lépven, gyakran jelen volt a tanórákon. Legtöbbit időzött még is *Füredyvel*, kit mintegy tanulmányul tűzött ki magának. Nem egy délutánt töltöttek együtt *sakkosza* *) vagy ha többen voltak együtt *tarok* avagy *preference* kártyajátékkal, fejezték be esténként a komolyabb vitatkozásokat.

A gyakori látogatásoknak az lett Bélára nézve az eredménye, hogy atyja nemcsak a pesti vaknevelőkkel, hanem általok a vaknevelésre vonatkozó könyvekkel is megismerkedett, melyeket megszerzvé, szorgalmasan olvasgata, s kijelölte magának a kitünőbb, s használatba venni óhajtott helyeket, és azok utmutatása szerint bánt kis világtalan fiacskájával. Minthogy feltűnő hajlamot mutatott a gyermek már kisdéd korában a zenéhez, édes anyja mindennap zongorázott neki több ízben, nem holmi zenebonás opera-nyitányokat, hanem kezdetben egyszerű dallamu népdalokat, stb. Édes apja pedig, hogy hallását élesítse, — melly a zenészetnek nélkülözhetlen feltétele — mindenféle hangok gyors megismerésében gyakorolta. Ezüst kanalat, kü-

*) A sakkjátékot illetőleg, szükségesnek tartom megjegyezni, hogy a vakok számára készített saktábla minden koczkájából egy kis csap áll ki, az alakok talapjába pedig lyuk van furva, mellyet ezen csapokra illesztnek. A színek úgy vannak pótolva, hogy például a fehér alakok mind gömbölyűek fent, a feketék pedig hegyesek. *Füredynek* erre nem volt szüksége, ő egészen ismeretlen mindennapi sakkjátékkal csak úgy játszott, mint a tulajdon magáival, melly hasonlóképen közönséges volt, s oly jól játszott, hogy ugyancsak össze-szedhette az esztét közepszerű játzó, ha kiakarta kerülni, hogy meg ne verjék. Én sokszor játszottam vele, igaz hogy csak olyan fertályházhelyes sakkmeister vagyok, de nem is jut ezembe egy partie sem, mellyet elnyertem volna *Füredytől*, hanem arra jól emlékszem, hogy tréfiából valamellyik figuráját tovább csuszattam egy lépéssel, vagy egy kiütött parasztot feltettem a táblára, a mit ő mindig észrevelt.

Mi a kártyázást illeti, bár nem hiszem hogy valaki azon véleményre tévedne, hogy a vakok a kártya színét kitapogadják, nem tartom még is fölöslegesnek megírni, hogy mind a színek, mind a számok, bizonyos számú igen gyenge túszurással jelöltetnek ki vakok számára a kártyákon, a mit ok nagy bizottsággal megismernek ujjakkal, s a kiadott kártyát mindig megnevezi az, a ki kiadta. Valóban meglepő szokatlan látvány, midőn este valamellyik nagyobbik teremében az intézetnek 3-4 vak együtt ül és kártyáz, úgy szólván setében, mert a vakok intézete helyiségei csak annyi mécsvilágításban részesülnek, hogy a látó szolgálk, vagy felügyelő tanító valamellyike, meg ne botoljanak, nagyobb világítás fénytűzés lenne.

lönbféle nagyságu poharakat, arany-, ezüst-, rézpenzt pengetett neki, a melly tárgyakat Béla hosszabb gyakorlat után, olly bizony megismert, hogy a régi verésű huszasokat, mellyek laposabbak de vékonyabbak, mindig megkülönböztette hangjokról az ujtól. Tizes és huszas, vagy rézpenz között épen nem szokta eltéveszteni a különbséget. Néha el is dobta magától az atya a pengő érczet, s Béla meglehetősen biztossággal oda talált *hallás* után, a hova esett az.

Eleinte lakoszobájában, lassankint az egész házban, s később az udvaron és kertben is körülvezette serdülő fiát a gondos atya, s mindent megtapogattatott vele, a mihez hozzá lehet kézzel férni, és elmondta neki, hogy miből és mire való, ki, és miféle szerszámokkal készíti ezt meg amazt a tárgyat. Mindenféle eleség és gabonából volt egy kis készlet a kis fiu szobájában, s nem egyszer megtörtént, hogy magára hagyatva, azok szeméi számlálgatásával töltötte idejét, nem is gyanítva mennyire tökéletesedik tapintó érzéke s ujjai ügyessége, midőn buza- vagy lencseszemeket számlálgatott.

Játékszerei közt voltak mindenféle jól készített állatok, és apró szerszámok, mellyek után sok állatról szerzett meglehetősen tiszta fogalmat. Hogy az eleven állatok nagyságáról is tiszta fogalma legyen, sokszor úgy tett vele atyja, hogy előbb a fakutyát, macskát, bárányt, lovat, s mindjárt reá az elevent tapogattatá vele össze vissza, és a gyermek egyuttal, azok szőre simasága, puhasága, hosszúsága között is megjegyezte magának a különbséget. Sip, dob, harmonika, trombita, kakuk, kereplő, s egyéb hangos játékszerek bőven voltak a kis vak fiucska játéktárában, mellyek hasonlóképen jó gyakorlati hasznót eredményeztek hallása élesítésére.

Már négy éves korában bejáratták a kis Bélát a helybeli kisdédóvó-intézetbe. És senki se gondolja, hogy akár a tanítónak terhére lett volna, akár a kisdédeket gátolta légyen mulatva-tanulásukban. Sőt csakhamar ő lett az iskola *vetélyserkentője*, mert legszebben ült kirendelt helyén, mellyre néhány nap mulva bizony reá akadt, s leggyorsabban megtanulta a kis versecskéket s egyéb efélet legszebben is énekelte az apró dalokat, és a jó példa ha valahol, romlatlan gyermekeknél bizonyosan megtermi áldott gyümölcsét.

Nagyobbacska korában, beadták Bélát szülői a vakokintézetébe, hol kiváltképen, a zenében gyakorolták, egyéb neki való elemi tanulmányok mellett. Kézimunkákra úgy ohajttá atyja, hogy ne igen alkalmazzák, mert attól tartott, hogy a durvább szerszámok és nehezebb fogású munka, károsan hatnak ujjaira, mellyeket zenész embernek minden áron kimélni és ápolnia kell. Mind a mellett mégis megtanulta Béla, meglehetősen az esztergályos mesterséget, mert nagyon tetszettek neki azok a mindenféle csinos apróságok, mellyek ezen mesterség művei.

10-12 éves korában már nyilvános oskolába járt Béla, egy tudományosan művelt derék fiatal emberrel, kit nevelőül fogadott melléje atyja; az oskolán kívül részint zene, részint idegen nyelvek tanulásával tölte Béla naponta néhány órát, jeles szakértő mesterek tanítása szerint, majd beutazta a serdült vak ifju, Europa legnevezetesebb fővárosait, több helyütt egy vagy más nevezetes tudós leczkéire szorgalmasan bejárván kedves nevelőjével; s mire megemberedett, mind a nemzeti, mind az ó görög és deák, angol francia s német irodalomban olly jártasságot tanusított, ha erre került a sor, hogy tisztelettel álmélkodtak, kik hallák okos beszédét. A zenében pedig olly haladást tett, hogy egész ünnepélyes csend állott be, ha Béla valamelly társaságban a zongoránál foglalt helyet. A sakk, és néhány tisztességes társasági kártyajátékhoz is olly jól értett, hogy épen nem haragudott, a kinek whiszt partieban, ő jutott társul.

Minthogy a tudományos dolgokat igen kedvelte, sohasem maradt hátra a napi irodalomban, mindig volt valakie, a ki a jobbravaló hirlapokat, s legujabban megjelent munkákat felolvasta neki, és mivel a vakoknak igen gyors és tartós emlékező-tehetségök van, nem egyszer megtörtént, hogy midőn valamelly eseményről vitatkozás támadt, Béla egész biztossággal elmondta, mit irtak arról ez előtt 5-6 hónappal, sőt évek előtt

is a hirlapok, és többnyire azon napra is emlékezett, mellyen ezt neki felolvasták. Unalom-üzöl tartott egy külön szobácskát, mindenféle esztergályos szerszámokkal felszerelve, s olly csinos apróságokat gyártott mulatságból, hogy akármely ép-szemü mesterember sem szégyelte volna magáénak vallani, s nem volt senki számos ismerősei között, ki valamit nem birt volna Béla műveiből emlékül.

Semmivel sem hatotta meg azonban az egész községet, urakat és szegényeket, ifjakat véneket olly mélyen, mint ha nagy ünnepeken, vagy néha közönséges vasárnapokon is ő foglalt helyet istenházában az orgona mellett, s tiszta csengő hangjával s remek játékával ő vezérelte a hívek buzgó énekét a mindenható zsámolyához. — Nem lehet azt az andalgó bánatos, — hogy ugy fejezzem ki magamat — hangzománczot, le-irni, melly a vakok vallásos énekét jellemzi.

Igy tölté életét a tudományosan művelt vak.

(Folytatjuk.)

Sz. Pétervár eredete.

A jelen muszka birodalmi székvárost, még a mult század első évében senki sem ismerte, mert egy halászgúnyhó sem volt ott, hol most a minden oroszok korlátlan urának császári várlaka, számtalan fényes palotákkal körülvéve büszkélkedik.

Első Péter czár, miután a svédeknek minden erősségeit elfoglalta, a Néva partján 1703-ban, elhatározá, hogy a tenger közelében egy erős várat épít, hogy a meghódított új tartományok fölött minél inkább biztossítsa hatalmát, s e célra egy kis szigetet szemelt ki, 30 orosz mérföld távolságban a Néva torkolatától, és tulajdon kezeivel tevő le a mostani büszkevár legelső alapkövét.

A megalapított várba kormányzóul *Mencsikof*-ot nevezte ki Péter czár, rá bízván annak gyors építtetését, ki rendkívüli erélyvel hozzá látott, egy olasz építészszel, vasakaratu urának parancsa teljesítéséhez. A vidék egészen néptelen volt, s *Mencsikof*, messze földről kénytelenített munkásokat szerezni.

A minő váratlan volt a czár parancsa, olly készületlen állapotban fogtak annak végrehajtásához. Az van följegyezve a történet lapjaira, hogy azon kalmuk és kozák napszámások, kiket a kegyencz kormányzó parancsszava Sz. Pétervár első munkásaivá avatott, ásó, kapa, s egyéb szerszám hijában, botokkal s kezeikkel ásták a földet, s *kaftányaikban* hordták a kirendelt helyre, s részint a súlyos munka, részint élelem hiányában, mintegy százezer munkás ön kezeivel ásta meg tulajdon sírját Pétervár alapárkaiban. De a mit Péter czár akart, annak megkelle történni, és a megkezdett vár bámulatos gyorsasággal épült.

Alig tudták meg a svédek, mit mivel ellenségök, 12,000-nyi hadsereggel nyomultak az új erősség megszállására, de Péter czár személyesen vezérelt seregével visszaverte, és tetemes zsákmányt foglalt el tőlök. Az építést szakadatlan folytatták, s néhány hónap mulva nemcsak az alsó bástyázat, de egész házsorok is készen állottak a sziget belső területén. Hogy a munkálatokat szüntelen szemé előtt tarthassa, egy fabódét építtete magának a bástyán Péter czár, s abban lakott. (Mai napig meg van e bódé, mint rendkívül becses nevezetesség.) *Mencsikof* valamivel tágasabb házban lakott, közel czárjához, s a szigeten és Néva partján elsőrt sátrak és színek, a munkásoknak szolgáltak lakásul.

A czár átlátta hogy Sz. Pétervárat a svéd hajóhad ellen biztosítani kell, s miután jól szemügyre vette a Néva torkolatát, egy kis szigetet szemelt ki, a mellyen meghagyá *Mencsikoff*nak hogy várat építsen. *Mencsikoff* a hideg tél daczára, hozzá fogott a nehéz munkához, s már tavaszkor végrehajtva lelta akaratát a hatalmas czár, elnevezvén az új erősséget *Kronslot* névvel. Hogy ezen építésnél hasonló, ha nem nagyobb sanyarusággal küzdöttek a munkások mint Pétervárnál, máresak abból is gyanítható, hogy 8000 lónál több elhullott takarmány hiányában a hirtelen építés alatt. 1705. háborítatlan dolgozhattak a muszkák erősségeiken; a következő évben másodizben támadták meg a svédek Pétervárt, de nagy erőfeszítéssel ekkor is sikerült megmenteni, s mind a mellett, hogy komoly veszély fenyegette, mégis napról napra szemlátomást gyarapodott. Kereskedők, kézművesek, matrózok, családostól vándoroltak az új városba; a fennmaradt kalmuk és kozák munkások is itt telepedtek meg, s hovatovább bevándorlott külföldiek is szaporíták annak lakosait. Mig a czár *Narvát* ostromolta, az alatt változások történtek az ő tervén a város építésében, s hogy azt minél gyorsabban helyreüsse, egy ukázt adott ki, mellyben megparancsolta, hogy az ország falvai és városai 15,000 munkást küldjenek Pétervárra. Három hó folytával ugyanannyi váltotta fel a kifáradtakat. Ezen munkások havi bérből is részesültek, a mindennapi kenyéren kívül kaptak egy hónapra 1/2 rubelt. (46 ezüst krt.)

Már 1708-ban egész családjával Pétervárra költözött a czár, s fényes ünnepélyek közepett híret vette, hogy XII. Károly svéd király a határhoz közeledik, s alighogy a czár családja elhagyá Pétervárt, megie-

lent egy 14 ezernyi svéd had, melly Néván átszállott, és a péterváriakat olly rémülésbe hozta, hogy a mit magokkal vihettek, azzal a várba vonultak, egyebet pedig felégették. Apraxin, kire a vár parancsnokságát bízta a czár, látta hogy még illy veszélyben nem forgott a város, a mellytől csak a svéd hadvezér könnyelműsége mentette meg, ki feltévé, hogy majd zsákmányol eleget, nem gondoskodott serege élelméről, s csakhamar éhség kezdett sorai közt dühöngeni, mert a muszkák mindent felégették előtte a merre ment, s beközeledvén a tél is, kénytelenek voltak a svédek, pogyászaik feláldozásával haza sietni a menekvésükre érkezett hajókon, miután a sivatag pusztákon, s mocsáros rengeteg erdőkön rop-pant inség között vergődtek keresztül a tengerpartig. A svédek további háborgatásától Sz. Pétervárt a pultavai véres csata biztosítá teljesen. Ezen ütközet utáni reggel ezt írta Péter czár Apraxinnak: „Végre megerősítém Néva-városom sarkkövét.“ És ezen megerősített sarkköre, csakugyan varázsgyorsasággal épült az ifju város, mellyet azóta a legközelebbi eseményekig, senki sem háborgatott.

A pultavai ütközet után homályosodni kezdett a moszkók szent városa, *Moszkau* csillaga. A czár Pétervárra tette át udvarát. A miniszterek s egyéb magas hivatalnokok, vetélkedve építének palotákat az új városban, melly varázsgyorsasággal épült, népesedett, és csinosult. El is követett a czár mindent annak emelésére. Azon idegen kereskedőket, kik pétervári kereskedőkkel léptek összeköttetésbe, mindenféle kedvezményekben részesítette, — a rengeteg őserdőt a város környékén kivágatá, — utakat csináltatott minden irányban, mellyek az új városban öszpontosultak, — nyomdát, könyvtárat alapított. stb. Mindezek következtében szemlátomást szaporodott a lakosak és házak száma. De egy nagy veszély fenyegette az ifju várost, mert a magánházak többnyire fából lévén készítve, tüzvész esetében pár óra alatt porrá éghetett volna. Nagy Péter ennek is elejét vette. Egy ukázt (császári parancs) adott ki, mellyben szigoruan meghagyta; hogy „száműzetés és vagyonvesztés terhe alatt, sehol sem szabad Péterváron kívül kőházakat építeni,“ s minden földbirtokos, kinek 50 jobbágya van, tartozik a város közepső részében egy két-eemeletes kőházat építeni, azoknak pedig, kiknek nincs kerekszám 50 rabszolgájuk, megengedte, hogy közös erővel építhessenek a városban kőházat. Hasonló rendeletet kaptak a papok, kereskedők, hivatalnokok stb. és minden ember ki *élelmi szereket vitt a városba tartozott taligáján vagy ladikján, bizonyos mennyiségű követ is behozni.*

Illyen rendszabályokkal erősíté meg Péter czár alapját Sz. Pétervárnak, melly jelenleg szinte két □ mfd területben, több szigeten áll, mellyeket részint a Néva és csatornái, részint a Fintenger-öböl alkotnak. Europa legfényesebb s legvirágzóbb városai közé tartozik. Épen 150 éves, s van 9,000 háza és félmillio lakosa, roppant és pompás palotái, templomai, óriás emlékszo-brai; (Azon granit szikladarab, mellyen Nagy Péter szobra áll, faragatlan állapotában 30,000 mázsát nyomott) remek hidak kötik össze a Néva partjait, — egy csupa márványból van. stb. De van két hatalmas ellensége is. Az egyik az egyesült északi hatalmak rettenetes tengeri hadserege, melly pár hónap óta néz más farkasszemet, mintegy 4000 álgyu társaságában, Pétervár vaskapujával *Kronstadt*-tal, ugyanazon szigeti várral, mellyet a nagy czár, Pétervárral egy időben építtet a Néva torkolatában, s melly csak annyiban hasonlít a hajdani *Kronslot*-hoz, hogy ugyanazon sziklaszigeten áll egy része. A másik még veszélyesebb ellenség, mellyen sem hadicsel sem diplomatia ki nem fog, ez a Néva folyam, mellynek bősziült áradásai már felszámíthatlan károkat okoztak a virágzó büszke városban. A muszka köznép sok ideig „*kőnyekvárosának*“ nevezte Sz. Pétervárat, azon sanyaruságról, mellyet az első munkások szenvedtek építése kezdetében, s most is találkoznak vének a nép között, kik profétai áhitattal jövendőlik, hogy közelg az idő, mellyben a büszke város elpusztul, — hogy a Néva hullámaiba sülyednek az ő büszke palotái.

A bölcsék köve.

Az édeni, s első szüléink által csak kevés ideig élvezett földi boldogságot visszaszerezni, volt és lesz az embernek egyik fő törekvése. Ezen földi boldogság utáni vágy volt, eleitől fogva csaknem minden emberi tevékenységnek hatalmas rugója, melly ugy a testi, mint szellemi erőket örök munkásságban tartandja. S valjon hol keresték az emberek ez előtt csak pár évszázaddal is, az ahoz vezető eszközt? A földnek, közös anyánknak kebelében, hol rejtőzni gondolták azon anyagot, melly által képes leend az ember, mint a földnek legnemesebb szülöttje, előidézhetni a felsőbb érzékiség legmagasabb vágyait kielégítő dolgokat: a hatalmat adó aranyat, a földi örömeiket fűszerező egészséget s a hosszú életet, melly itt a földön a halhatatlanság helyettese.

A földi boldogságnak ezen három tényezőit, egyesülve lenni hitték a *bölcsék kövében*, melly a bölcsnek, vagy avatott-nak kezében minden nemtelen érczet aranynyá változtat; s melly mint legtökéletesebb gyógyszer, minden nyavalyát meggyógyít, a testet megifjítja, s az életet meghosszabbítja.

A bölcsék kövének létezéséről legelső eszme az egyiptomi araboknál keletkezett, kik Egyiptom meghódítása által a papok titkaihoz jutottak, melyekből már Herodót és Plató is meríték tudományos ismereteiket. Az ép szellemű, győző nép — bár a kilencz századon át nagy munkával s költséggel felállított több százezer kötet könyvet magába foglaló könyvtárt, állítólag, felégette is — a meghódítottak tudományát csakhamar átsajátította. S így terjedhetett el az araboknak cordovai, sevillai és toledói főtanodáiból Európának többi tudományos intézeteibe a bölcsék kövének keresése; s azon fáradságot nem ismerő — számtalan veszéllyel járó — kutatás, mit az emberek a különböző anyagoknak egymással vegyítése által, több mint ezer éven át végbevittek.

A bölcsék kövének előállíthatására, szerintök, megkivántott, mindenek előtt: a föld legelső nyers anyaga, azon föld, melyből Ádám vétetett, a tiszta szűz föld; a mely ugyan mindenütt el van terjedve, hanem megtalálása bizonyos föltételekhez, melyeket csak az avatott ismer, van kötve. „Ha ezen földnemet birjuk,“ mondja Hollandus Isák: „akkor a kőnek egész előállítását gyermek játék.“ Az első nyers, vagy elrejtett anyagból nyeri a bölcsész a bölcsék higanyát, mely a közönséges higanytól különbözik, s minden érzék származásának lényeges föltétele. Ehez bölcsészi arany vegyítetik, s a vegyület költő-kemenczébe, mely tojásalakú legyen, tétetik s hosszabb ideig benne hagyatják. S ekkor a vegyületekből valami fekete anyag, az ugynevezett: *hollófő* lesz, mely bizonyos idő múlva a melegségben fehérré változik, ez a *fehér hattyú*. Hosszabb és erősebb tűznél sárgává s végre ragyogó veressé válik az anyag, s ekkor kész a nagy mű.

Illy homályos és titokteljes volt a bölcsék kövének legegyszerűbb s legvilágosabb készítmódja; mások tekervényesen bebonyolított, érthetlen működéseikben még az ima erejét is igénybe vették. És mégis — a min nem lehet eléggé csudálkozni — annyi századon át, kétségkívül igazságnak hitték az emberek a bölcsék kövének, mit senki soha nem birt s nem készített, hanem csak más által mondott készítettnek ienni, lételet.

De ki is merészelt volna kétségbe vonni a bölcsék kövének létezését? midőn a legjelesebb tudósok állították, hogy ezzel sikeres kísérleteket tettek. Így Helvetius, az orániai hercegnek háziorsosa, ki különben az alkémeknek (alchymistáknak), kik a különböző anyagok vegyítése által aranyat iparkodtak előhozni, nagy ellensége volt, 1667-ik évben kiadott munkájában hitelesen állítja: „hogy ő egy idegentől kapott egy fél répamag nagyságú bölcsék kövét és azzal hat nehezék ólmot változtatott — neje és fia jelenlétében — arannyá, mely a hágai pénzvizsgáló-intézetben a próbát kiállotta.“ Prágában pedig Rusz gróf 2 $\frac{1}{2}$ font higanyt változtatott egy szemer vörös por (bölcsék köve) segítségével által, mit egy ismeretlentől nyert, finom arannyá, melyből emlékpénz is veretett 1688-dik évben. Továbbá állítatik, hogy a hessen darmstadti tartomány-gróf Ernest Lajos, ismeretlen kézből kapott volna bizonyos vörös és fehér vegyíték, utasítással együtt. Az aranyból, mit ez által ólomból előállított, aranypénzt veretett; az ezüsből pedig az 1717-ik évi hess tallérok készítették.

Még a 14-ik 15-dik és 16-ik században annyira hitték a nemtelen érzeknek arannyá változtathatását, hogy több fejedelmi udvarokban tartattak e végre alkémek, kiknek sikerült — titkon tiszta arannyal elegyített — vegyületeikkel, a nemtelen érzet arannyá változtatni addig: míg pártfogóik a titokba bele nem tekintettek; mikor többnyire — csalásuk napfényre jövén — aranyhártával beragasztott ruhába öltöztetve, szinte aranylemezzel bevont akasztófára függesztettek. Azonban mások, inkább halálra engedték magukat kizsákolni, mint titkaikat az avatatlanokkal közölni. Az ellenök használt kegyetlen eljárás s mintegy vértanúi halál pedig, nem hogy csökkentette, hanem inkább erősítette a ki nem magyarázott, hanem lehetőknek tartott tudománybani hitelt.

A verulami Baco, Spinoza, Leibnitz s többen az akkori tudományos világnak mind megannyi első nagyságú csillagai, hitték a bölcsék kövének lehetőségét. Hogy milly mélyen és szé-

les terjedelemben uralkodott ezen eszme, mutatja a többek között a lipcei jogtudománykarnak 1725-ik évben Erbach grófnőnek férje ellen indított pörében hozott ítélete. Az első ugyanis egy üldözött vadtolvajt frankensteini várába befogadott, s ez, hálából, a grófné ezüst edényeit aranyra változtatta. A gróf a kincsnek felét magának követelte; mivel az érték-növekedés az ő jószágán s a házasság ideje alatt történt. A jogi-kar ellenkezőleg ítélte el az ügyet azért; mert a per alatt levő tárgy az elváltoztatás előtt a grófné sajátja volt, s ő az elváltoztatás által birtokjogát nem veszthette el.

A bölcsék kövében rejlő egészséget-adó s élethosszító erőről eszme a 13-ik században keletkezett. Ez azon állításból fejlődött, hogy az életfolyam nem egyéb mint egy vegyfolyam. S mivel a bölcsék köve a nemtelen érzekkel egyesülése által, ezeket tökéletlen állapotjukból kiemelhetette, arannyá változtathatta: ebből nagyon könnyen lehetett következtetethetni, hogy hasonló hatást fog gyakorolni az emberi testre is. Hollandus így adja elő a gyógyítás módját: „Téessék a bölcsék kövéből egy buzaszem nagyságú rész borba, s ezt igya meg a beteg. A bor hatása a szívhez nyomul, s innen minden nedvekbe elterjed. A beteg izzadni fog, de ez által nem hogy lankadna, hanem inkább erősebb és vidámabb lesz. Ezen adag minden 9-d. nap ismételtessék; a midőn úgy tetszik az embernek, mintha többé nem ember, hanem szellem volna; s olly jól érzi magát, mintha 9 napig a paradicsomban volna, s ennek gyümölcseivel táplálkoznék.“ Trismosin Salamon pedig azt állítja: „hogy ő magát késő venségében egy szemer bölcsék köve által megifjította; sárga ran-czos bőre simává — és fehérré, — arca pirossá — s őszhaja feketévé, — s görbe háta egyenessé lett, s hogy 90 éves nőknek, ezen gyógyszer által, deli ifjuságukat visszaadta.

Ebből mintegy természetesen látszott folyni azon következtetés: hogy, ha a gyógyszerben nem volt is valódi bölcsék köve — mely minden betegséget meggyógyított —; de minél közelebb állottak az abba vegyített anyagok a bölcsék kövéhez: annál jótékonyabban működtek s annál több betegnek visszaadták az egészséget.

Azonban minél inkább fejlődött a setét századok homályos ködéből a tudományok áldott világa: annál inkább kevesedett az arancsinálók száma, gyérültek a minden nyavalyát meggyógyító szerek. De ez utóbbiak azért, még ma is nyújtanak a könnyen hívőknek, kik azokat kínos s talán tartós fájdalmaikban, gyakran tapasztalt orvosait kijátszva s a czélszerű gyógyszert mellőzve, használják. S így nem is csoda, ha az ilyen betegek igen gyakran a földi boldogság helyett a túlvilágít nyerik el.

A tudományok tisztább fényénél már most világosan látjuk, hogy az ezer éven át keresett bölcsék kövét, az emberek ugyan nem találták fel: hanem a számtalan vegyítési kísérletek által létrehozták a vegyészetet, mely az anyagok alkat-részeit, mint például a földmívelésnél, a föld és az ezen termő növényeknek alkat-részeit, s az azokban rejlő erőket, ismerteti meg velünk. És így bár közvetlen nem birjuk is az annyira keresett, földi boldogságunkat előidező, kincset: de igen, az ez után való kutatás által létrejött tudományt, mely az ember anyagi jólétét napról napra hatalmasabban mozdítja elő, melynek utmutatása szerint működő gyáros, hányszor nem adta el nemtelen érzékből készített árukat aranyért s így közvetve nem változtatta-e azt arannyá? Vajjon nem a vegyészeti segítség által állíthatja-e elő a gyógyszerész a megbomlott életműszerkezetet rendbe hozó gyógyszereket? S vajjon érezhetünk-e nagyobb földi boldogságot, mint a visszanyert egészség élvezése? S mindezt nem a vegyészettnek, s ezt nem a bölcsék köve utáni keresésnek köszönhetjük-e?

S talán azt gondolja sok jámbor, hogy a nagy méretekben szaporodó emberi nem, a földnek, ugyszólván, minden tudományos ismeret nélküli mívelése mellett, tovább is nyeregd-eledelt? Az illy boldog hitbe merült, úgy hiszem csak néhány év múlva is ki fog ábrándulni s követni fogja a művelt nemzeteknek vegyészeti ismerettel kezelt földmívelésmódját. E szerint a földi boldogságnak egy fő tényezője, az eledel is, bővebben nyújtatik a vegyészeti segítség által az embernek.

Mit szólunk az iparművészetről? Ez talán még most is igen kis körre volna szorítva, ha a bölcsek köve keresése közben feltalált anyagok segédeszközüikül nem használtathatnának.

S midőn a vegyész ismeretek, illy hatalmas rugói a földi boldogságnak, nem marad egyéb hátra, mint azon szerény ohajtás: Vajha irnának az avatottak, magyar népünk számára is népszerű vegyész utasítást, mellyből okulva, arany jólétet nyerhetne a szorgalmas földmivelő s iparműves, s ezek által honunknak minden gyermeke.

Váli Ferencs.

Villany-delejes távirat.

(Telegraph)

Nagy volt az ámulat, midőn az első vasuti vonatok és egy előcsatolt mozdony, mint tüzlő, több száz ember terhével néhány negyedóra alatt, mire a rendes postai szállítás ugyanannyi vagy még több órákat igényelt, több országok területén tovarohantak; a tudvány mindenkit ösztönzött, ezen rendkívüli gyorsutazási alkalommal vagy személyesen megismerkedni, vagy tapasztalni: miként történhetik az, hogy azon egy napon az ember Frankfurtban reggelizzen, és Baselben estelizzen, miután e két város nyolczvan órai távolban fekszik egymástól. De mi a mozdonyok legnagyobb gyorsasága is, hasonlítva ahoz, mellyet a villanyos távirat kifejt, melly a gondolat sebességével, minden zörej, előtudosítások nélkül, olly távolságokra megy, hova a kocsivonatok csak több napi menet után juthatnak! Evvel még igen keveset mondtunk; mert jól megfontolva, minden képzelhető távolság a földön, a villanyos táviratra nézve annyi, mint semmi, s nem állítunk nagyot, ha azt mondjuk, hogy az egész föld ezen találmányra igen csekély. Mert ha a holdat a földdel, mint két várost, összelehetne kapcsolni, csak egy másodperc szükségeltetnék arra, hogy ezen 50,000 mérföldnyi hosszú tért ez uton a tudósítás átfussa; a napig pedig csak kevéssel kívántatnék több 8 percnél. Már pedig a föld és nap közt, jól megjegyezzük, a távolság 20 millió mérföldet tesz!

Mindjárt látni fogjuk, miként lön lehetségessé az embereknek illy hihetlen gyorsasággal rendelkezni.

Különböző testekben, azoknak nemcsak dörzsölése, hanem érintkezése által is, bizonyos villanyosság fejlődik ki; nevezetesen ez uton különféle fémek igen könnyen s hatással juttathatnak villanyos állapotba. Vegyünk egy darabka horganyt, és egy darabka rezet; helyezük az egyiket a nyelv hegyének fölébe, a másikat alája, úgy hogy mind a két fém a szájból kiálljon; ha ezek a szájon kívül egymással érintkezésbe hozatnak, az érintkezés percében egyszerre valami savanyu íz terjed el a szájbán, s sötétben szikra csillámot is lehet látni. Ezen jelenség a kifejlődött villanyosságból ered, melly galvanismusnak nevezetik, Galvani olasz tudós neve után, ki fölfedezte, hogy két különböző fém érintkezése által, bizonyos körülmények közt mind a két villany egymástól folytonos elválása, visszaállítható. Feltünőbb lesz ama szikracillám, ha több réz- és horganylemezek páronként, fölcserélve egymásra halmoztatnak, úgy, hogy minden lemezpár közé egy nedves nemezdarab tétetik. Ebből alakul az ugynevezett Voltaoszlop; megkell azonban jegyeznünk, hogy ezen oszlop mindkét végének nem szabad ugyanazon fémbe végződnie. Hogy az oszlop keményebben álljon, egy különösen arra készült állványban üvegrudak között rétegeztetik föl. Mind a két végénél egy rézsodrony forrasztatik az utolsó lemezhez; mind a két sodrony olly hosszú, hogy végei egymáshoz hajlíthatók. Ezen művelet után azonnal, a réz és horganylemezek végénél összegyűlt villanyosságok, a sodronyokon keresztül egyesülnek. A sodronyok elválásakor egy élénk szikracillám keletkezik; minél nagyobb az oszlop, annál erősebb a csillám. Ha a sodrony végei kis távolban tartatnak egymástól, tartós lesz ezen szikra kipattanása, s az általa előidézett hőség olly nagy, hogy benne fel lehet a fém-sodronyt olvasztani; világa olly fényes, hogy kísérlet tétetett, azt utcavilágításra használni föl.

A galvanus villanyfolyadék több nevezetes sajátságain kívül azzal is bír, hogy a vasat egy perc alatt delejessé teszi, ha

vele érintkezik. Azonban ez ismét azonnal s ép olly gyorsan elveszti delejes sajátságát, mihelyt a villany megszűnik ráhatni. Ezen alapszik a lehetőség, valakit a távolban gyorsan tudósítani. Képzeljünk magunknak, egy darab vasat egy patkó alakjában sodronnyal körültekerve, Bécsben fölállítva, mellynek mindkét vége Brassóig érjen. Ha egyik végét az ezen városban létező galvanus oszlop rézsarkával, a másik végét horganyosarkával összeköttetésbe hozzuk, mind a két villanyosság különválva fogja Brassótól Bécsig tenni sodronyutját, és itt, hol a sodrony a patkó körül fonódik, egyesülnek, mi által az delejes lesz. Ha alatta csekély távolban egy vasdarabka fekszik, a már delejessé vált patkó azt azonnal magához huzza, mihelyt a sodronyok összeköttetése az oszloppal Brassóban megszüntetik, ama patkóvas delej is elveszti delejes erejét, mivel a villamfolyadék megszakad s a magához huzott vasdarab lehullik. A hányszor történik Brassóban a láncc ezen nyílása és bekulcsolása, (mert így is nevezik ezen galvanus készüléket sodronyaival) mindannyiszor ismétlődik Bécsben ezen művelet. A vasdarabkának ezen egyszerű mozgását eszközül használták a közlekedésre, miután az, mint egy horgony, aként van elkészítve, hogy egy kerék fogaiba fogódzik, mi által egy mutató mozgásba hozatik, melly egy karika előtt áll. Ennek szélein az abc. betűi állnak. Ha a mutató helyesen van állítva, mindjárt a láncc első bezárodásánál A-ra szökik, a következő nyílásra, B-re, a további bezárodásnál C-re s így tovább. A láncc nyílásainak és bezárodásainak megfelelő számmennyisége által, a mutató azon betűk elé hozható, mellyek megkívántatnak a kívánt szó előállítására. Hahogy tehát példánk szerint ezen művelet Bécsben történik, s ott valaki a mutatót figyelemmel kíséri, s magának a Brassóból megjelölt betűket följegyzzi, könnyű lesz neki, egyes szavakat, s ezekből egész mondatokat összetenni. — Az érthetőség végett, minden táviratúzó szó után egy kis — s minden mondat után egy nagyobb szünet történik.

A táviratúzás egy más neme abban áll, hogy egy vas emeltyü éllel ellátva, a villanydelej magához huzása által, egy folytonosan mozgásban tartott papirszeletre pontokat és vonásokat nyom. Az által, hogy az emeltyü kisebb vagy nagyobb időközökben, az egy óramű által egyformán mozgásban tartott papírra pontokat csinál, ezek különböző távolban állandnak egymástól, s a betűket jelentik. Feljebb két sodronyról volt szó, mellyek Bécsből Brassóig nyulnak. Azonban a táviratú valójában nem úgy vannak szerkesztve, mert egyik várostól a másikig csak egy sodrony szükségeltetik. A második sodrony helyett, melly a két villanyosság egyesítésére még szükséges, a föld vagyis inkább a benne találtató viz használtatik villanyvezetőül. A másik sodrony helyett t. i. egy, egy más sodrony által a Brassóban létező készüléttel összeköttetésben álló fémlemez a földbe, vagyis inkább egy kutba tétetik. Ennek viztartalma összeköttetésben áll a földben és folyókban létező vízzel s így az oszlop másik végétől elvezeti a galvanus villanyfolyadékot. Szinte a Bécsben fölállított táviratú készüléttel is hasonlólag összeköttetésben áll egy a kutba tett lemez, s így lehetségessé a villany egyesülése a földben.

Jelen korunkban nemcsak a szárazföld helyeit hozzák táviratú vonalok által egymással összeköttetésbe, sőt egy közvetítő sodronyt a tengeren keresztül, Anglia és Franciaország, Dover és Boulogne közt vezettek. Az egy guttaperchéval bevont kötél által van bezárva. — Mert a nedvesség ellen biztosító boríték hiányában, a galvanus villanyfolyadék könnyen levezetethetik e sodronyokról. Ennek megakadályozására, a sodronyok a vaspályák mentében nem magokra a farudakra, hanem az ezekre alkalmazott agyagkalapocskákra vannak tekerve.

Argay J.

Egyveleg.

— Hans Jörgl ultimátuma egy keleti kérdésben. — Van Bécsben egy kisded alakú néplap, melly számos évek óta jelenik meg, jó nagy betűkkel nyomtatva, s Bécs vidéki tájnyelvén írva, ezen czim alatt: „Hans Jörgl.“ Az egész annyiból áll, hogy ő, vidéki sógorainak ír Bécsből s neki vidékről Bécsbe leveleket, a mellyekben aztán furcsánál fur-

csább tréfás dolgok fordulnak elő. A bécsi nép úgy hozza szokott, hogy ritka család a mely ne tartaná, s ha valami váratlan esik, csakugy lesik, hogy mit mond majd róla H. J. sógor, pedig néha ugyancsak orruk alá borsol, de az olvasó közönség már ezt megszokta, s annál kapósabb, minél jobban hozzá látott a keféleshez. Nem régiben a többek között ezt írja: „Egy kisvárosi kaszinó tagjai a fölött vészekedtek, mellyik van jobban mondva: Mahomed, Mohamed, vagy Muhamed? s nem egyezhetvén meg, engem kértek fel, hogy dönteném el a kérdést. Én — ugymond H. J. — hosszas kutatás után úgy találtam, hogy Mahomed és Mohamed van jól; hanem azok, kiknek természeti hajlandóságuk van úgy kezdeni hogy **mú**, — Muhamednek is mondhatják.“

— *Török basa, nagy a hasa.* Bizonyára ismeretes az olvasó előtt gyermekkorából, ezen bájos zengzetű kadencia; hanem azt, hogy honnét veszi eredetét, csak most kezdjük gyanítani egy magyar lap után, a mely egy német lap nyomán azt írja, hogy a törököknél nincs vállrojt, sem más rangkülönböztető jel, egyedül a testesség, mert ugymond mennél magasb rangu valamely török hivatalnok, az rendszerint annál kövérebb: Uram teremtmény! mekkora hasának Kellene lenni a hős Omer basának? —

— *Pótolhatlan kár engedelmességéből.* Nem rég történt Pesten, hogy egy fiatal festész, meglátott egy kéregető szegény vén embert, s különösen ősz haja és sűrű tömör fehér szakállá oly igen megtetszett neki, hogy főkép a hajzat miatt ohajtotta az öreg képét mint eredeti ritkaságot, lefesteni, s e célból magához is hívta őt. De csakhamar tapasztalni kezdé, hogy a jó öreg szennyes ruhái nem igen jó illatot terjesztenek szobájában, elővett tehát egy pár fehér ruhát, s néhány pfttal együtt átadta az öregnek, hogy menjen haza, s kissé tisztálkodva jöjjön el holnap. Az öreg pontosan megjelent másnap a kiszabott órában, még pedig nemcsak tiszta ruhát váltott, de haját is *megnyirette, s megborotválkozott szép simára.*

Tárogató.

x* F. hó 18-án Krakóban, Lengyelországban egy diszes hangversenyben *Farkas* hazánkia a pesti nemzeti színház volt tagja, lelkes tapsvihart idézett elő remekül énekelt magyar népdalokkal. — Hogy népdalainkat és zenénket a külföld művelt közönsége elragadtatással szokta fogadni, annak több fényes tanúságát olvastuk már néhány év folytán a hírlapokban, s minden esetre szép hazafiai kötelességet teljesítenek s teljes elismerést érdemelnek azon művész hazánkiai, kik nemzeti zenénk ismertetésében fáradoznak külföldön.

x* Ma egyhete, aug. 27-én, az első magyar festészeti akadémia teremeiben nagy számú diszes közönség sereglett össze, azon ünnepeyre, melly alkalommal az akadémia növendékeinek művei nyilvános szemléletre kitétettek, s a kitünőbbek között elismerő és buzdító díjak osztattak ki. Az egylet alelnöke nagyságos *Kubinyi A.* ur néhány lelkes szóval üdvözölte a diszes közönséget, *Pákh Albert* egyesületi titkár ur pedig rövid beszédben az akadémia eredetét, azon áldozatokat, mellyeket az akadémia igazgatója *Marastoni Jakab* ur ez intézetnek hozott, az eredményeket, mellyeket eddigelé gyümölcsözött, és reményeket, mellyek fenállásához csatolvák, sorolta elő, előadván egyszersmind az intézet jelen viszonyait, mellyek nem olly mostohák ugyan mint a multak, de koránt sem olly kedvezők még, hogy az intézet teljes erejét kifejtsse, és feladatának kellőleg megfelelve a kitűzött célt elérhesse. „Az nem lehet — ugymond — hogy ez egyetlen festészintézetünk alapítója s tulajdonosa (*Marastoni ur*) bele feketetett tőkének még csak kamatját sem élvezhesse, hogy mind maga fáradsága teljes jutalmában ne részesülhessen, mind segéd tanítói illő díjazására ne képesítessék; — nem lehet, hogy ez intézet, mellyből rövid nyolcz évi fenállása alatt több reményteljes festő hazánkia került ki, ápoló karokra ne találjon.“ — Vajha ezen kinyilatkoztatott erős hitét a titkárnak, minden lelkes hazafi, kinek tehetségében áll, azzal erősítene, hogy az egylet részvényesei számát aláírásával szaporítaná. Mennyire méltó ezen fiatal intézet a pártfogásra, legjobban meggyőződhetnek Budapest lakói tulajdon szemeikkel, ha nem sajnálják a fáradságot, s meglátogatják azon műtárlatot, — melly ez intézet növendékeinek műveiből áll, — s az akadémia termeiben e hóban belépti díj nélkül tárva lesz. A kiállított művek száma százon fölül van, krétarajztól kezdve szép haladással kecsegtető olajfestésekig. „Az intézet termei Nagyhíd utczában Weisz Bernáth féle házban vannak.

x* A pesti evang. gymnasium elemi osztálya sept. 4-kén nyitattik meg, a beiratások sept. 1-én kezdődnek.

x* *Számvald Gyula* tevékeny fiatal kiadó olyan könyv kiadására vállalkozott, melly irodalmunkban minden perezben érzett hiányt pótoland. Címe e könyvnek: „*Magyar bibliographia 1854-re.*“ Szerkeszti *Kertbeny*. Ugyanazon hazánkia, ki mult évben 100 magyar költőtől válogatott költeményeket adott német fordításban, s több év óta nagy szorgalommal fáradozik abban, hogy irodalmunkat a külfölddel megismertesse. *Kertbeny ur* egy körlevelet bocsátott könyvkereskedőkhöz, nyomdatulajdonosokhoz, könyvtárnokokhoz, stb, a mellyben felkéri őket hogy: mindazon könyvek, röpiratok, hírlapok, népdalok, pro-

grammok, zeneművek, aczél-, könyvmatok, térképek stb. jegyzékét, mellyek 1854. jan. 1-től nálok megjelentek, teljes és pontosan följegyzett czímmel hozzá: *Emich Gusztáv* könyvnyomdájába beküldeni sziveskedjenek. Ezen felszólítás igen alaposan várhatja a szives teljesítést annyival inkább, minthogy a vállalatba vett munka nagy kényelmére leend az olvasó közönségnek.

x* *Magyar Protestáns naptár.* Ezen czim alatt fog megjelenni egy eddigelé hazánkban szintén nélkülözött új naptár 1855-re. Kiadják *Landerer és Heckenast*. Szerkeszti *Ballagi Mór* kecskeméti tanár. E vállalatról előlegesen is mondhatunk annyit, hogy megfogja lepni az olvasó közönséget, mind tartalmával, melly általában komoly, de mulatya oktató leend, mind kiállítására nézve, főképen pedig olcsóságával. Ára 24 pkr. leend a terjedelmes és változatos tartalmu naptárnak, melly *Ács Zs. Arany J. Bauhoffer Gy. Czékus J. Dienes L. Dobos J. Fabó A. Gyulai P. Haubner M. Jeszenszky L. Karika J. Karsay S. Losonczy L. Mentovich F. Obernyik K. Révész J. Szász K. Székács J. Tatai A. Tompa M.* és *Török Pál* munkálatait tartalmazza, s *Ballagi Mór* neve elléggé kezkesedik az ügyes szerkesztésről. Egy kis beketürést ajánlunk októberig mindazoknak, kik ilyen naptárt ohajtnak.

x* *A lóvásár* ellen panaszkodnak a vevők, — a kik tudnillik magok használatára vásároltak, vagy akartak lovakat venni; mert igen drága volt a valamirevaló, s a nagy ár mellé még az is járult, hogy a nyereg alá használható hibátlan paripákat, nagy hirtelenséggel összevásárolták a szállítmányozók.

x* Az elővásárt általában dicsérték, csak a készpénzfizetések voltak lankadtak. Egyébiránt dicséretére válik a pesti kereskedő testületnek, hogy azon nagy bukás, melly több bécsi házat magával rántott, eddigelé egy pesti bukást sem idézett maga után. Értjük a *Wertheimstein* nagykereskedőház balesetét, melly pár hét előtt 5 millio pfttal bukott meg, s számos kereskedői és iparos családot juttatott tönkre.

— *Boér Ignác* még a mult évben egy kisededovó-intézetet nyitott (uri-utca 7. sz. 2. emelet), melly azóta folytonos gyarapodásban van. Ez intézet méltán igényli azon belvárosi szülék figyelmét, kik kiseded gyermekeiket korukhoz képest, az ováson kívül némi elemi ismeretekben is kívánják erősíteni. A folytonos felügyelet, társalgás, a kedélynek a vallásra, erkölcsre előkészítése mellett, az olvasás, nyelvgyakorlat, leg-
elemibb számtan, az állat és növényország, a természeti jelenések, s mindennapibb tárgyak ismertetése, igen jól adatnak elő a gyermekek szükségéhez képest, magyar és német nyelven. A szavalatra, énekre is gond van fordítva, a leánykák kézi munkával is foglalatokodnak. Az előadás mind délelőtt mind délután rendszeren 1/4 órát tölt be, 1/2 óránál tovább sohasem torjed. Az intézet el van látva minden szükséges eszközzel, minők: olvasó-táblák, számológép, faalakok, rajzok, képek stb. Egy havi díj 2 ft. pp., mellyet a szülék előre fizetnek. *Boér urat* mindazon többévi gyakorlat, mit a magánnevelői és kisededovói pályán tön, mind intézetének folytonos emelkedése — elléggé ajánlják.

* A sürgősebb mezei munkák bevégeztével, bátorkodunk a tisztelt olvasó közönséget értesíteni, miszerint mindazon tisztelt előfizetőink, kik körülményeik miatt lapjaink július és augusztusi számait meg nem rendelhették, azokat utólagosan is meghozathatják, miután lapjainkat előgondoskodásból folyvást feles számmal nyomattuk, s így a július-decemberi egész folyam még teljes számú példányokban megrendelhető a szokott előfizetési ár mellett: vidékre postán 1 ft. 30 kr.

— Egyike legjelesebb, legismeretesebb nevelőinknek, egy, különösen katolikus ifjakkak szánt, nagyobb szerű tanító és nevelő intézet rendezésével foglalat, mellynek részére már is több próbált derék tanító segédnyújtását nyerte meg. A maga idejében részletesen fogjuk annak szerkezetét, a katolikus szülék tekintetéből ismertetni.

Bécsi börze augustus	Távirati közlés						
	25.	26.	27.	28.	29.	30.	31.
Statuskötelezvény 5% . . .	86 ¹ / ₈	86 ⁵ / ₈	—	86 ¹ / ₄	86 ³ / ₁₆	85 ⁵ / ₈	85 ⁵ / ₈
dto. 4 ¹ / ₂	—	—	—	—	—	—	—
1834-ki sorsjegyek 100 fto	221	—	—	223	—	—	—
1839-ki	130 ¹ / ₄	132	—	133 ¹ / ₄	134 ⁷ / ₈	134 ¹ / ₄	134
Bankrészevény darabja . . .	1291	—	—	—	1295	1292	1282
Éjszaki vaspálya oszt. . . .	—	1742 ¹ / ₂	—	1730	1733 ³ / ₄	1722 ¹ / ₂	1722
Dunagőzhajózási részvény	585	588	—	590	588	587	584
Augsburg	120 ³ / ₈	120 ¹ / ₄	—	120	119 ¹ / ₂	118 ⁵ / ₈	116 ³ / ₄
Hamburg 100 beotallérért	88 ⁵ / ₈	88 ³ / ₈	—	88 ¹ / ₄	87 ¹ / ₄	86 ¹ / ₄	85 ¹ / ₂
London 1 font sterlingért	11.43	11.42	—	11.42	11.35	11.30	11.20
Paris 300 frankért	141 ³ / ₄	140 ⁷ / ₈	—	141	140	139	137
Cs. kir. arany	—	—	—	—	—	—	—
Ezüst	—	—	—	—	—	19 ¹ / ₂	19 ⁵ / ₈
Dunavizallás augustus	25.9' 1" 6" 0 fól.	28.10' 8" 3" 0 fól.	31.10' 9" 0" 0 fól.				

Jelenlegi gabona-ár.

Austriai mérök. — (Pengő pénzben.)

Pest, augusztus 25-kén: Buza 6 ft. 8 kr. — 7 ft. 12 kr. — Kétszeres 5 ft. 4 kr. — 5 ft. 12 kr. — Rozs 5 ft. 4 kr. — 5 ft. 8 kr. — Árpa 2 ft. 40 kr. — 2 ft. 56 kr. — Zab 2 ft. 12 kr. — 2 ft. 20 kr. — Kukoricza 2 ft. 40 kr. — 3 ft. 20 kr.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**

 A Vasárnapi Ujság július-decemberi folyamára teljes számú példányokkal még folyvást szolgálhatunk.

Félévi előfizetési ár postán küldve 1 ft. 30 kr. pp.

72

Hirdetmény.

3-3

Azon különösen kedvező részvét, mellynek az alulirt cs. kir. szab. nagykereskedő-ház által biztosított nagy

JÓSZÁG- ÉS PÉNZ-SORSJÁTÉK

mindjárt annak keletkezte után örvendett, s ennek következtében a sorsjegyeknek naponként élénkebbé lett keresése azon kellemes helyzetbe tesz bennünket, miszerint az első húzást

1855-dik évi január 11-dike

helyett, mint az eredetileg hirdette volt, már a

legközelebb jövő november 4-kén

visszavonhatlanul megtartandjuk.

Midőn a nagykereskedő-ház ezen kedvező körülményt a tisztelt közönséggel és számos ügybarátival tudatná, figyelmezteti egyszersmind azon különös kedvezményre, mellyet azon sorsjáték nyújt, hogy t. i. azok, kik 4 sorsjeggyel bírnak (azaz: mind a négy osztályból egy-egy sorsjeggyel), tízenegyszer játszanak, és pedig háromszor az első vagyis az előhúzásban, háromszor a második vagyis az ezüst-sorsjegy külön húzásában, egyszer a harmadik, vagyis az arany-sorsjegy külön sorshúzásában és négyszer a fő- és zárhúzásban, mellyben a

200,000 frt. főnyeremény

huzatik ki.

E négy sorsjegyek ára 22 p. forint, játszanak mint fentebb mondott 11-szer és legalább is 15 v. forintot vissza-kell nyerniök.

Ki tehát 4 illy sorsjegyek birtokába jöni kíván, mit se mulasszon el, mert az arany-sorsjegyek, mellyek a játéktér szerint csak csekély számban adattak ki, rövid idő alatt el fognak kéltni.

Ki 4 illy jegyért 22 forintot kiadni sokal, az vegyen egy sorsjegyet az I. és egyet a II. osztályból, ára mind a kettőnek összesen csak 6 frt., — egyikének ezen két osztályból kell az előhúzásban huzatnia, s e szerint 4-szer játszhatni velük, ugyanint az 1-ső húzásban, a 2-dik húzásban és 2-szer a fő- és zárhúzásban, melyben, mint már fentebb említettett, a 200,000 frtos főnyerő szám huzatik ki.

Bécs, augustus 1-jén 1854.

Perissutti G. M.,

cs. kir. szab. nagykereskedő,
Stadt, Körnthnerstrasse 1049 sz. a. első emelet.

Illyféle sorsjegyek LUEFF M. illatárus úrnál Pesten, Krisztófer a „Minervá”-hoz, és több más kereskedésekben kaphatók.

77

ÉLETBIZTOSÍTÁS. (1)

A cs. kir. szab.

RIUNIONE ADRIATICA DI SICURTA
(adriai biztosító-egyesület.)

Alapított Triestben, 1838-dik évben.

Biztosítási tőke 6,000,000 ft.

Emberélet-biztosítási osztály.

Az alulirt igazgatóságnak van szerencséje ezennel közhírré tenni, hogy a részvényesek határozata s nyert felsőbb jóváhagyás következtében a cs. k. sz. Riunione Adriatica di Sicurta, az általa eddig folytatott biztosítási műveletekkel most már az emberélet-biztosításokat is, minden különféle egybevetései szerint, kapcsolatba hozta.

Ezen új vállalatban a Riunione-t legfőképp azon ohajtás vezérelte, az életbiztosításokat a mi államunkban is azon általános érvényre emelni, mellyel azok már mind-

azon országokban bírnak, hol lényegük és céljuk eléggé ismertettek, s jótékony hatásai a népesség minden rétegeire kiterjednek. Ezen cél elérésére nézve, kellő tanulmányozások után, működéseinek alapjául egy szintolly egyszerű mint szabadelvű rendszert állapított meg, melly egyrészt a társulat szilárdságát erősíti, másrészt pedig a közönségnek a közápolásra legszélesebb tért nyit. — A különféle biztosítási módok közt, mellyekre a Riunione kiterjeszkedik, a *tőkebiztosítások*, mellyekért egy bizonyos személynek bármikor történendő halála után történik a fizetés, az általuk nyújtott előnyöknek általános alkalmazhatási képességükkel, valamint tisztán erkölcsi természetükkel fogva legelső helyet foglalnak el. Azok által minden családapa biztosíthat csekély évi díjfizetés mellett hozzátartozóinak, egy az ő szükségüknek megfelelő tőkét, halála után. A biztosítások kétféle módon történnek: a) A biztosítottaknak a társulat nyereségéből részvételével, a nélkül, hogy kényszerítve volnának netáni, rendkívüli esetleg által támadható veszteségeket jóvá tenni; miből azon előny származik, hogy minél hosszabb a biztosított személyek életfolyama, annál nagyobbra nő a kezdetben biztosított tőke, vagy annál csekélyebbek lesznek évenkénti díjfizetések; b) A nyereségbeni részvétel nélkül, melly biztosítási mód sem a díjfizetések kisebbedését, sem pedig a biztosított tőke növekedését nem engedi meg, minthogy az illető díjak méltányossága ezen esetlegességeket kizárja.

Azonkívül elfogad a Riunione Adriatica: 1) Tőkebiztosításokat, mellyek akkor fizettetnek ki, ha a biztosítottnak halála bizonyos meghatározott évek alatt történik, s mellyek különösen adóssági követelések biztosítékául alkalmasak. — 2) Tőkebiztosításokat, mellyek 2 biztosított személy egyikének vagy csak mindkettőjének halála után fizettetnek ki. — 3) Tőke-és nyugdíjbiztosításokat egy bizonyos, a biztosított halála után életben levő személy javára. — 4) Életjáradéki biztosításokat, a biztosítottaknak egész életidejük alatt egyévi $\frac{1}{2}$ évi vagy $\frac{1}{4}$ évi részletekben, kész befizetések vagy földtelkeknek a társulatra átruházása mellett. — 5) Tőke-és nyugdíjbiztosításokat, mellyek bizonyos életévek elérésekor fizettetnek ki, s mellyek által mindenki az előhaladott életkorra magának bizonyos évi nyugdíjt, vagy tőkét biztosíthat. — 6) Kiházasítási biztosításokat a fiuk és leányok kiházasítására. — 7) Tőkebiztosításokat, mellyek bizonyos életkor elérésekor magának a biztosítottnak, vagy pedig annak korábbi elhunytja esetében az ő örökösöknek fizettetnek.

A Riunione biztosítéktőkéi, ismert loyaltitása és pontossága elvált kötelezettségeinek teljesítésében, a közönségnek legteljesebb biztosságot nyújtanak; miért is kecsgetti magát alulírott, hogy ez új vállalatban is azon általános közbizalommal fog megtiszteltetni, mellyben eddig is az ő általa kezelt biztosítási ágazatoknak oly nagy mértékben részesült, s mellynek segedelme által a kitűzött cél, t. i. egy intézetnek, melly családokra és a nemzeti jólétre oly hatalmas befolyással bír, elterjedése s közönségesítése egyedül elérhető.

A kimerítőbb ügylettern, melly a díjfizetési tabellákat, biztosítási feltételeket s biztosítási kijelentési mintákat foglalja magában, valamint minden bármilyen felvilágosítás is, a társulat irodájában Triestben, ugyszintén a birodalmi és külföldi minden ügyvivőseknél nyerhetők. — Triest, 1854. júliusban.

A cs. k. sz. Riunione Adriatica di Sicurta igazgatóságától.

A fennebbi hirdetésre vonatkozólag ajánlja magát az alulirt főügyvivőség-biztosítási ajánlatok elfogadására, s nála az életbiztosítás-terve ingyen, s mindenféle felvilágosítás teljes készséggel fog szolgáltatni.

Pest, 1854. júliusban.

A magyar- és erdélyországi főügyvivőség.

Weisz B. és társa.

A biztosítási iroda a nagyhid-utcában, Weisz-házban 12. sz. a., létezik.

78 Épen most jelent meg 1-3

MEZEI GAZDA

népszerű

gyám- és vezér-könyve,

írta

GALGÓCZI KÁROLY.

IV. kötet.

Tartalma: Gazdasági mütan. Gazdasági építézet. Gazdasági személyzet, cseled és munkás-rendszer. Gazdasági könyvvitel.

Ez egész munka négy kötetben 24 nagy nyolczad, tömött, de a mellett könnyen olvasható betűvel nyomtatott ivre terjed.

Ára 1 ft. — kr.

postán küldve 1 „ 20 „

Pest, septemberben 1854.

Heckenast Gusztáv,

baráttér, kalap- és himző-utca szögletén 1. sz. a.

79

1-3

Közhírré tétetik.

Hogy a kis-béri uradalomhoz tartozó s onnan félóránnyira fekvő Tartsi Pusztán levő legjobb minőségű szőna és búkköny takarmány, mindennemű szalmával együtt eladó; és mintegy három ezer birka (melly

tiszta legyen) vagy aránylag szarvasmarha, a terjedelmes őszi mező használatára mellett, a takarmány étetéshez pedig elegendő készlet és istálló levén, helyben kiteleltethető.

Értekezhetni helyben a bérlő urakkal.

Tartson, aug. 28-kán 1854.

Stinner Samu és Ferencz
bérlők.

81 Épen most jelent meg s kapható: 1-4

Pesten **Geibel Arminnál**
és minden hiteles könyv-
árusnál:

ERDÉLYI KÉPEK.

NOVELLÁK,

írta

JÓKAI MÓR.

Két kötet ára 1 ft. 30 kr. pp.

80

1-2

Több ezer példányba nyomtatott

1855-diki

Nagy Képes Naptáram-ba

mindennemű kereskedelmi, iparmű, gazdasági, irodalmi, művészeti s egyéb hír-
**

detményeket jutányos díjért szeptember 12-ig fölveszek, mi a hirdetőkre nézve, a mennyiben a kalendárium egész éven át kézen forog, igen nagy előnnyel bír. — Szerkesztői hivatalom: Kerepesi ut, 1. sz. alatt, a nemzeti színház tőszomszédságában, 1. emelet 1. ajtó.

Vahot Imre.

69 **Geibel Armin** 1-3
pesti könyvtáránál megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

Teljes váltó- és csódtörvénykönyv.

A közönséges váltórendszer szabály, katonai és magán személyek irányában váltó-eljárás, az ujesd-rendtartás, az 1840. XV. és XXII., úgy az 1844. VI. és VII. törvény-cikkek, és az összes ide vonatkozó törvények és rendeletek nyomán rendszeres egészszé összeillesztve, bevezetéssel, betűrendes tárjegyzékkel és felvilágosító jegyzetekkel ellátva Ráth György. Második bővített kiadás, ára 48 pkr. E munka czime legjobban mutatja becsét s szükségét. A polgári törvények, a perrendtartásnak, a büntető törvények rendszeres codexeit már bírjuk; csak még a váltó- és csódtörvényt kellett egy rendszeres egészszé összeilleszteni, különösen, miután az ideiglenes perrendtartás behozatali rendelete mindketőt lényegesen megváltoztatta, úgy hogy minden eddigi kézikönyv, magyarázat stb. majd részben, majd teljesen hasznavehetlenné lön. — Milly hasznos és könnyítő ezen összeállítás az ügyvédnek, bírónak, jogtanulónak, kiknek az egyes felmerülő kérdéseknél sokszor 4-5 rendeletet kelle összehasonlítani, alig kellend fejtegetni, — de az iparüző- és kereskedőre nézve, — kinnek sem ideje sem szakképzettsége az összehasonlításra nem lehet, e rendszeres összeillesztés épen elkerülhetlenül szükséges.

74 3-3
Épen most jelent meg **Heckenast Gusztávnál** Pesten és **Edelmann Károly** pesti könyvtáránál kapható:

A magyar nemzet TÖRTÉNETE.

JÓKAI MÓRTÓL.
356 lap, nagy 8-rét.
Füzve ára 2 forint p. pénzben.

58 (3, 0)
Geibel Armin könyvtáránál Pesten (Kristófiér) megjelent és minden könyvkereskedésben kapható:

A finom társalgó.

Utmutatás jó társaságokban, ebéd, estély, születési, névnap és menyegzői alkalmakkor, táncz-vigalomban és más társas körökben, udvarias beszéd, illedelmes viselet, és egyéb készütség megszerzésére.
Tartalma: A társalgási műveltség és illedék szabályai. Módok, magat a társaságban kedvessé tenni. Minden alkalomra való üdvözlések. Különböző viszonyokbani levelezések és czimezések. Mulató társas játékok gyűjteménye. A színek magyarázata és virágyelv.
Kötve ára csak 48 pkr.

75 Épen most jelent meg 2-3
Heckenast Gusztávnál Pesten és **Edelmann Károly** pesti könyvtáránál kapható:

Az új VÁLTÓELJÁRÁST

és az erre vonatkozó
iromány-példányok'
a közönséges váltó-rendszabály, bélyeg-törvény, a váltó eljárást meghatározó leg-felsőbb rendeletek és a polgári perrendtartás szabályai szerint tárgyalagos rendben elkészített mindennemű magyar és német példákól összeillesztett
gyűjteményét

magában foglaló
SEGÉD-KÉZIKÖNYV.
törvényszéki hivatalnokok, hites ügyvédek s felek számára szerkeszté
Szeniczey Gusztáv,
tanács-jegyző a pesti cs. kir. kereskedelmi és váltótörvényszéknél.

3-dik bővített és javított kiadás.
1854. 376 lap nagy 8-rét.
Keményen kötve ára 2 ft. 24 kr. pp.

62 (2-3)
Heckenast Gusztáv pesti kiadó-könyvtáránál megjelent és **Lehotzky János**, könyvtáros Szathmár-Németiben kapható:

AZ ŐSISÉGI

s egyéb
birtokviszonyokat rendező
1852-ik nov. 29-diki
legfelsőbb nyiltparancs
ismertetése s magyarázata.

Irta
TÓTH LŐRINCZ,
hites ügyvéd s magyar akad. tag.
2-dik átdolgozott s bővített kiadás.
Nagy 8-rét. Füzve 1 ft. 20 kr. p. p.

**Ausztriai általános
polgári
TÖRVÉNYKÖNYV,**

az ezen törvénykönyvet bevezető s kísérő rendeletekkel, utasító s felvilágosító jegyzetekkel ellátva,
s a magyar törvényekkel hasonlítva.
Többek s különösen
SUHAJDA JÁNOS,
törvényszéki bíró, s
TÓTH LŐRINCZ,
magy. acad. tag közremunkálásával.
Két vastag kötet.
1853. — Füzve csak 4 forint p. p.

Örökösödés

az
austr. általános polgári törvény-
könyv szerint, nevezetesen
a végrendeletekről, törvényes örökösödés-
és a hagyatékok tárgyalásáról, örökösödés-
rendi táblával s irománypéldákkal
világosítva
irta

Tóth Lőrincz,
m. akad. tag.
19 iv nagy 8-rét. Ára 1 ft. 30 kr. p. p.
Bérmentesen beküldött 1 forint
40 krajczárért postán bérmentve
elküldetik.

71 **Megjelent** 1-0
Landerer és Heckenast könyvnyomdájában Pesten, egyetem-
utca 4. szám alatt s ugyanott, valamint minden hiteles könyv-
árus s előbbkelőbb könyvkötőnél is kapható:

Leel arczképével

regi, hires s nagybecsű **Jászkürt** rajzával
diszitett

Jász-kun nép Naptára

1855-dik évre.
Szerkeszté IMRIK JÓZSEF.

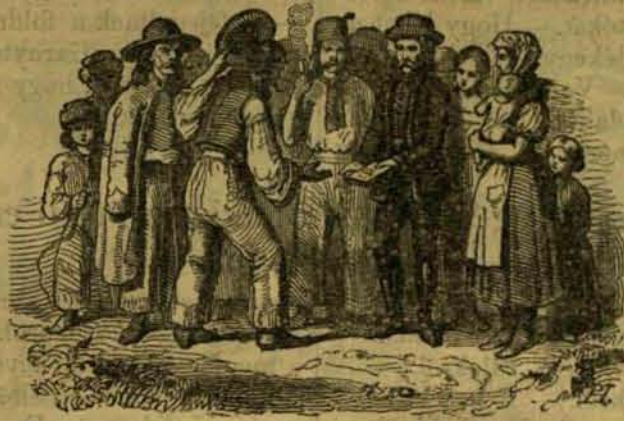
1854. 23 iv 4rét. Ára füzve: 48 pkr. Kemény borítékba kötve: 1 pft.

TARTALOM:

Kor- és egyházi jellemek 1855-diki közön-
séges évre.
Hónaptár.
Leel.
Jászkunok eredete.
Jászföld.
Jászságban községek.
Puszták.
Nagykunság s pusztái.
Kiskunság pusztáival.
Jász-kun nép szokásai s ruházata.
Jász-kunok nádorispánjai 1745-diki meg-
váltás óta jelen korzakig.
Orosz-török háboru keletkezete.
III-dik Napoleon francia császár levele
I. Miklós orosz czárhoz, s arra felelete
az orosz czárnak.
A török nép jellege, szokása s vallása.
Naplótörök egy szegény fiu életéből.
Lánydal. Hozzám jöss-e?
A néger rabló.
Az albarát.
A lángész.
Állatveszély, állathaszon, állatkinzás, an-
nak okai, vétkessége s következesei.
Földmívelés.
Trágyázás.
Baromtenyésztés.
A lórol.
Lovakkali bánásmód.
Lótenyésztés.
Marhatartás.
Borjunevelés.
Adomák.
Találkák.
Földünk népfajai.
Európai államok.
A földgömb fővárosainak népessége.
Ázsia, Afrika, Amerika és Australia fővá-
rosainak neve, fekvése és népessége.
Legnevezetesebb rófmértékek összehason-
lítása.
A felséges uralkodó austrial ház.
Birodalmi tanács.
Az austriali császári birodalom ministerei
Bécsben.
Cs. kir. legfőbb és semmisítő törvényszék
Bécsben.
Helytartók s illetőleg kormányzók.
Magyarország cs. kir. katonai és polgári
kormányzója.
Ó cs. kir. főhercegségének fonséges sze-
melye mellé alkalmazottak tisztikara.
Figyelmeztetés. E naptára aláírók példányait adandó alka-
lommal, Pesten, egyetem-utca 4-dik szám alatti nyomdánkól
is átvehetik vagy elvitethetik; de ha ez nem történhetnék: vala-
mint a Jász-kunságban, úgy más vidékekben is az aláírási ivben
kitett mód szerint, példányait a tisztelt gyűjtő uraktól meg-
kaphatják.
A kint levő aláírási ivék beküldését előfizetés mellett szivesen elfo-
gadjuk, s a példányok elküldését azonnal eszközlendjük.
Pest, august 30. 1854.
Landerer és Heckenast.

Életrevaló új könyv!

A népnevelés egyik szerencsésebb szakférfia *Majer István*, jelenleg a pesti nyilvános és magán elemi- s műiskolák igazgatójától legujabban olly képes **Népkönyvet** bocsájtunk világra, melly nem csak életrevaló, de jeles is a maga nemében. Ebben az *önismeret-, nevelés-, életbölcsesség-, háztartás- és gazdászati-mestersé-*

gének főfogásai benfoglaltatnak, s pedig igen kedves és czélszerű alakban, tudniillik: népszerűleg mulattató elbeszélések-, mesék-, versek-, levelek- és beszélgetésekben, mellyek érdekes 50 *ábrázolattal* vannak felvilágosítva, mindamellet ezen **harmadfélszáz** lapnyi 8-adrétű s csinos borítékba fűzött könyvnek

ára csak 36 pengő krajczár.

 Bár e népkönyv páratlanul tartalmas, mégis árát azért szabtuk olly igen kevésre, miután fölötte kívánatos, hogy e házi kincset minden családtya és minden házigazda megszerezze; mert ki e könyvhez szabja magát, **bizonyosan boldogul.**

A könyvnek czime és tartalma im ez:

István bácsi

boldog családtya és okos gazda.

NÉPKÖNYV,

mellyben

a nevelés tudománya, az élet-bölcsesség, a szerencse utjai, a boldogság mestersége,
a kincskeresés titka,

s mind azon fortélyok benfoglaltatnak, mellyek az embert értelmessé, miveltté, egészségessé, erőssé, gazdaggá, megelégedetté, vagyis szerencse fiává tehetik.

Számos ábrázolattal.

Szerző MAJER ISTVÁN.

a pesti népiskolák igazgatója.

TARTALMA:

I. RÉSZ. Hol lakik a boldogság, s ki lehet a szerencse gyermeke?

A szerencse-vadász. — A puszta. — A falu. — A város. — léki élet, és az amerikai rabszolgák. — Szivnyugtató igazságok
A palota. — Ki a szerencse gyermeke? — Egy dus-gazdag — Boldog István. — Tanulság. — Egy király és peccsenye for-
grófnéról. — Jó lecke. — A nyomor tükre. — A tenger-mel-
gatója. — Hazafiui forró kívánat.

II. RÉSZ. A bölcseségnek első életszabálya, s a boldogságnak alapja : ismerd tenmagadat.

István bácsi a lélek képét állítja elő. — Az oktan állatok. — Hogy lehet valaki értelmes? — A jó emlékezet valódi kincs-tár. — A kis Ferkó megnevezteti a hallgatókat. — Hogy lehet az emlékezetet kiköszörültni? — A két feledékeny. — Kinek esze nincs, aranyon sem fordíthat valamit. — Valami a szivről. — Gáspár- és Mórnak okoskodása a szabadakaratról. — Az ész Istenhez vezet az embert. — A lelkiösméret. — Adjátok meg

Istennek mi az Istené. — Adjátok meg a császárnak mi a császáré. — A vitéz magyar nemzetnek királyjáhozi példás hűsége. — A fejedelmek a földműveseket megbecsülték. — Mátyás király Gömörben (Garaytól). — József császár mint szántóvető. — A miket akartok, hogy miveljenek nektek az emberek, ti is miveljétek nekik.

III. RÉSZ. Az ész világánál egészen mind lelki, ugy testi erőinket kiösmérhetjük és kimivelhetjük.

A fejről. — A szemről. — Az orról. — A szájról. — A nyelvnek 10 fénypontja. — A nyelvnek 24 árnyék oldala. — Hogyan legjobb a nyelv? — A fogakról. — A fülekről. — A hajról. — A hajtáncz. — A nyak- és torokról. — A kezekekről. — A szivről. — Mi az a himlő? — A részegeskedésről, kivált a pálinkaitalról. — Vakos Lukács története. — A fajtalan életnek gyönyörű következtése. — Egy ur embernek levele, ki maga rossz fát tett a tűzre. — A némabűn fertelméről. — Egy félrelépés ezer bajt okoz. — A tüdőről. — Halljunk egy pár fulladásról. — Az elfulladtakat hogyan lehet fölleveníteni. — A babo-

naság, ostobaság és szerencsétlenség együtt jár. — Még valami az egészséges levegőről. — István bácsi egyik téli elbeszélése : a megfagyottak föllevenítéséről. — A gyomorról és hasról. — Legjobb gyomor-erősítő. — Száz esztendő emberek szabályaik az éves-ivásban. — Egy emberről ki békákat nyelt. — Némelly növények igen mérgesek. — A kiűritésekről. — Az emberi test ügyességének bámulatos példái. — Hogy lehet mindig jó és szép álmra szert tenni. — Még is bunda a bunda. — Mit kell a ruházatról tartani? — Mit tartott István bácsi a cifra ruháról? — Egy dicséretes gazda-szokás.

IV. RÉSZ. A családi boldogság titka.

Egy okos embernek levelei komájához a családi boldogságról, mellyek örökségképen István bácsira szálltak, s most látnak legelőször napvilágot. *1-ső levél* arról, hogy e világon a boldogságot legbizonyosabban a családi életben megtalálhatni. — *2-dik levél* : ez előadja mindazt, mi a házasságnak ajánlatára válik. — *3-dik levél* : ebben a házasság elleni kifogások ugyancsak megczáfoltatnak. — *4-dik levél* : ebben a jó nőnek becsé bővebben rajzoltatván, azon módok felsoroltatnak, mellyek szerint boldog házassághoz lehet jutni. — *Dobozy Mihály* és neje *Holzmannyi Örsse*. — Családi boldogságra vezető arany tanácsok. — *5-dik*

levél : ebben megmutattatik, hogy a gyermekek a családi boldogsághoz tartoznak; valamint sommásan előadatik, hogy a kisdedeknél főképp mire kell vigyázni. — Bölcs emberek utmutatása a nevelés dolgában. — *Franklin Benjamin* az ujvilág legnagyobb férfja. — Franklinnak figyelemre méltó levele fiatal emberek számára, kik az élet utjain indulnak. — A szegény Rihard, vagy a szerencse utjai. — Annak módja, mikép lehet mindig is mindenkinek pénze. — Hogy tehetjük magunkat boldogokká? (Franklin irataiból.) — Egy szeles kocsis az ujvilág utczában. — Egy emberről, ki maga alatt vágta a fát.

V. RÉSZ. István bácsi mint családtya és házigazda.

Két fontos kérdés. — Boldog István, hogy vasárnapokon és ünnepeken az időt hiába ne vesztelgesse, mikép tette gyümölcsössé? — Rosz szokások. — Egyik oka korunk bajainak. — Egy faorzó-, egy molnár- és a fogadós példáján okuljunk. —

István bácsi házában a szombat. — István bácsiéknál az ünnepnap. — A vasárnapi ebéd. — Ünnepen ebédután. — István bácsi házi-rendje. — István bácsi heti-rendje.

VI. RÉSZ. István bácsi mint gazda.

István bácsi háza és nejeének kamarája. — István bácsi gazdasági elvei. — A föld különféle. A trágya földolog a gazdaságban. — A kalász-, kapás-, takarmány-, ipar-növényekről. A kertmivelésről. A marhatartásról. — István bácsinak *utmutató-*

ja minden hónapra. — István bácsi néhány behozott ujdonsága a gazdaságot javítására. — *Gazdasági eszközök*. — Különös termények.

Toldalékul.

Mutatvány István bácsi *mesterfogásaiból* : a házi-orvosságokból; a háztartás, mezőgazdaság, kertészet, állattenyésztés dolgában.

Végül.

István bácsi *végrendelete* vagyis testamentoma.

Alólirottak ezen jó szellemű, tartalmas, s egyiránt díszes mint rendkívül *olcsó* népkönyvvel hazai népnevelésünknek legjobb szolgálatot vélték tenni, s e szent érdeknél fogva a t. honfiakat ez életrevaló könyvnek buzgó terjesztésére egész tisztelettel fölkérik.

10 példányra egy ingyenpéldánnyal szolgálunk.

Pesten, 1854-ki augusztus-havában.

Landerer és Heckenast,

mint kiadó-tulajdonosok.